RRRETTENTŐ TÖRI

ŐRÜLT EGYIPTOMIAK

TERRY DEARY · PETER HEPPLEWHITE

ILLUSZTRÁCIÓK:MARTIN BROWN

Készültél töriből?

EGMONT

RRRETTENTŐ TÖRI

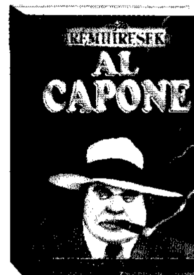

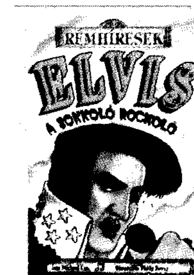

RÉMHÍRESEK

RRRETTENTŐ TÖRI

ŐRÜLT EGYIPTOMIAK

TERRY DEARY • PETER HEPPLEWHITE

ILLUSZTRÁCIÓK: MARTIN BROWN

EGMONT

Kiadja az Egmont-Hungary Kft., Budapest, 2004

Harmadik kiadás
A kiadvány eredeti címe: The Awesome Egyptians
First published in the UK Scholastic Ltd., London
A sorozat eredeti címe: Horrible Histories
A kiadásért felel: Tompa Ágnes, ügyvezető igazgató
Fordította: Hegyesi Gabriella
Termékmenedzser: Orlai Ernő
A nyomás és kötés a debreceni nyomdászat
több mint négy évszázados hagyományait őrző
Alföldi Nyomda Rt. munkája
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató
ISBN 963 627 930 6 • ISSN 1419-2241
www.egmont.hu

Tartalom

ŐRÜLT EGYIPTOMIAK

Bevezető

A matekórán egyenletekkel zaklatnak... a magyarórák novellái már egyenetlenebb színvonalúak. Az énekórai kánonéneklés szilárdan a lemezeladási listák élére tör... a földrajznál viszont egyszer fent, egyszer lent. A kémia már gázosabb... a biosz viszont üdítően életteli. A tesiórák egyetlen végnélküli meccsé folynak össze... na de a történelem! A töri maga a borzadály! Kretén királyok vívják borzalmas csatáikat a legszörnyűbb – és bemagolandó! – időpontokban. Megőszít az unalom!

A történelem homályába néha nemcsak az események, hanem te is beleveszel!

Néha nagyon bele lehet zavarodni!

A kezedben tartott könyv viszont valóban a történelem borzalmairól szól. Azokról a dolgokról, amiről a tanárok mélységesen hallgatnak! A tanárok soha nem mondják el a teljes igazságot. De tényleg nem! Azt hiszik, hogy túl fiatal vagy még az olyan hátborzongató dolgokhoz.... mint például, hogy az egyiptomiak hogyan szívták ki a múmiáikból az agyukat! Így aztán hallgatnak... te pedig úgy érettségizel le, hogy nincs a birtokodban ez az alapvető információ. Az is előfordul, hogy a tanárok azért nem beszélnek valamiről, mert ők maguk sem tudják pontosan, hogy miről is van szó! (Ezt vedd készpénznek! Nincs olyan tanár, aki mindent tudna... csak néhányan azt hiszik közülük!) Szóval ez a könyvecske mindennel megismertet, amivel a tanárok nem mertek. Mire kiolvasod, akár te lehetsz a tanárod magántanára! Élvezni fogod, ezt garantálhatom! Rengeteg érdekes dolgot találsz a könyvben:

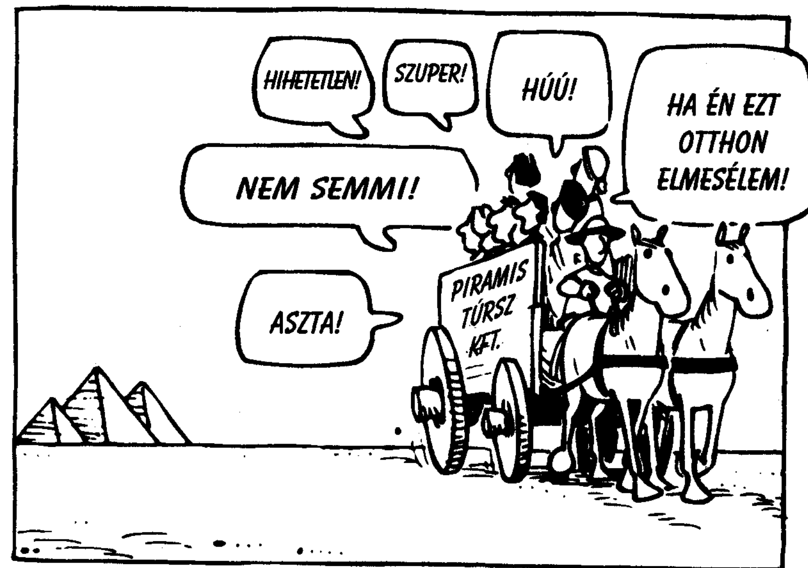
... vérfagyasztó történeteket, melyekhez képest könnyed esti tévézésnek tűnik, ha derékig egy krokodil torkában ficánkolsz...

... mókákat, amelyek összehasonlíthatatlanul izgalmasabbak, mint egész álló nap csipsszel tömni az arcodat...

...olyan tényeket, melyek sokkal viccesebbek, mint a tanárod gyengébbnél gyengébb poénjai, undorítóbbak, mint egy csöves zoknija, vagy szomorúbbak, mint egy háromlábú birka látványa. Remélem, hogy borzasztóan fogod élvezni őket!

A TÉNYEK TÜKRÉBEN

A legfélelmetesebb dolog az egyiptomiak körül az, hogy birodalmuk kínosan hosszú ideig állt fenn: több mint háromezer évig! És ráadásul olyan régen történt mindez, hogy építészetük még a görög és római műemlékekhez képest is elavult.

Végig az időszalagon

Az egyiptomiak dinasztiákban mérték az idő múlását. Egy dinasztia az az időtartam, ameddig egy uralkodócsalád él és virul. Minden dinasztiában többé-kevésbé 14 király uralkodott. Mindösszesen 30 egyiptomi dinasztia vonult végig Egyiptom borzasztóan hosszú történelmén, őket két görög dinasztia követte, míg végül a rómaiak, majd az arabok uralma alá került az ország.

HÁTBORZONGATÓ KRONOLÓGIA

Idő:
Időszámításunk előtt 3200–2300.
Dinasztia:
1–6.
Korszak:
Óbirodalom.
Események:
Alsó- és Felső-Egyiptom egyesül, a Nílus áradását csatornarendszerek építésével szabályozzák. Feltalálják a naptárat, az írnokok már javában hieroglifákkal írnak. Folyik az első piramisok építése, köztük a hatalmas Kheopsz-piramisé.

Idő:
i. e. 2300–2050.
Dinasztia:
7–11.
Korszak:
Első átmeneti kor.
Események:
Pepy gyengekezűsége felkeléshez és lázadáshoz vezet. Sok paraszt éhen hal.

Idő:
i. e. 2050–1775.
Dinasztia:
11–12.
Korszak:
Középső birodalom.
Események:
Okos fáraók. Fejlett ipar, művészet és írás, gazdagon díszített óriási templomok. Megnyílnak az első pékségek Egyiptomban.

Idő:
i. e. 1775–1575.
Dinasztia:
13–17.
Korszak:
Második átmeneti kor.
Események:
„Pásztorkirályok” /=hükszoszok/ hódítják meg az északi területeket – egyenesen Ázsiából. Lovakat és szekereket használnak. A világ első édességeit Egyiptomban állítják elő. Fejlődik a fonás és a szövés technikája. Új hangszerek jelennek meg, az oboa és a tamburin.

Idő:
i. e. 1575–1085.
Dinasztia:
18–20.
Korszak:
Újbirodalom.
Események:
A „Pásztorkirályok” kiűzése. Az ókori Egyiptom történelmének legtündöklőbb korszaka. Épülnek a Királyok Völgyének sziklasírjai. Ekkor uralkodott többek között Tutanhamon. II. Ramszesz megveri a hettitákat Kadesh-nél. Papiruszra vetik a Halottak Könyvét. A zsidók Mózes vezetésével kiszabadulnak az egyiptomi fogságból.

Idő:
i. e. 1085–709.
Dinasztia:
21–24.
Korszak:
A hanyatlás korszaka.
Események:
Az egyiptomi királyok fokozatos gyengülése. Egyiptom kénytelen líbiai zsoldosokkal vívni a háborúit.

Idő:
i. e. 709–332.
Dinasztia:
25–30.
Korszak:
A kései periódus.
Események:
Egyiptomot perzsa királyok kormányozzák. Asszír invázió. Núbiai uralkodók mernek először kiállni a történelemtanulás mellett.

Idő:
i. e. 332–30.
Dinasztia:
Ptolemaiosz kora.

Események:
Nagy Sándor meghódítja Egyiptomot is. A görög Ptolemaiosz család uralkodása. Egyiptom utolsó királynője Kleopátra.

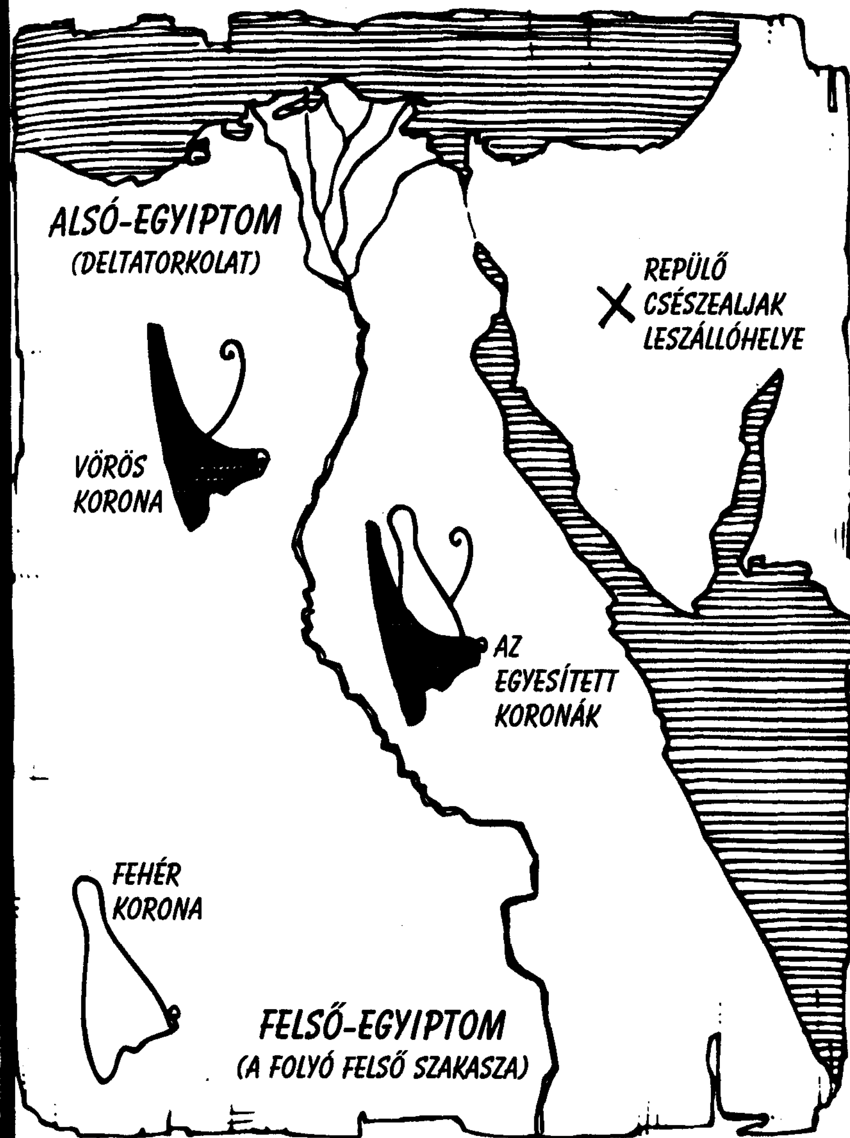
Idő:
i. e. 30.
Események:
Egyiptom a Római Birodalom része, és az éléskamra funkcióját tölti be.

Idő:
i. sz. 641.
Esemény:
Egyiptomot meghódítják az arabok.

AZOK A CSODÁLATOS FÁRAÓK... AVAGY A KIRÁLYOK TITKA

Kétségkívül a piramisok nyújtják a legrettentőbb látványt, ami csak a szemed elé tárulhat Egyiptomban. Az alájuk temetett legundorítóbb dologokat viszont nem láthatod. Igen, a fáraók azok. Ma már mindből egytől-egyig piszkos, büdös múmia lett, és természetesen a történelemórák réme. De vajon hogyan jutottak idáig? Mielőtt egyesült volna, Egyiptom a Nílus két partján elterülő kis falvakból állt. Minden falu élén egy főnök állt. A legerősebb főnökök fennhatóságuk alá vonták a szomszédos falvakat főnököstül, mindenestül, és kiskirályokká avanzsálódtak. A leghatalmasabb tovább hódíthatta a szomszédos törpekirályságokat, s így még nagyobb hatalomra tett szert. Végül ketten maradtak: Felső-Egyiptom fehér koronás királya és Alsó-Egyiptom vörös koronás királya. I. e. 3200 körül Ménész, Felső-Egyiptom királya meghódította Alsó-Egyiptomot, s a két koronát egy szimbólumban egyesítette. Megszületett az ország, amelyet ma ókori Egyiptomként ismerünk. Alig 200 év alatt a falufőnökökből királyok, a falvakból országok lettek. Miként történhetett ez meg ilyen hirtelen? Egyes történészek szerint az új vezetők egy borzasztóan okos, ám nem egyiptomi népcsoportból kerültek ki, akik tulajdonképpen hódítók voltak. Ezt bizonyítaná, hogy az első királyok magasabbra nőttek, és nagyobb fejjel rendelkeztek, mint Egyiptom lakói! Egy elismert történész azt feltételezi, hogy keletről jöttek.

Hisztérikus felhangok is akadnak a vitában, melyek szerint a vezetők egyenesen egy másik bolygóról érkeztek! Sírjaikat és földi maradványaikat megtalálták, a repülő csészealjakat viszont nem.

Persze, semmi sem biztos... döntsd el te magad. Akárhonnan is jöttek, az mindenesetre vitathatatlan, hogy az ő leszármazottaik építették a piramisokat.

Szívesen lennél egyiptomi király?

Ha igen, először is feleségül kellene venned egy hercegnőt az uralkodó családból. De mi a helyes stratégia akkor, ha több hercegnő is van a családban? Hogyan biztosíthatod magadnak a bársonyszéket?

A. A feleségeden kívül elteszed láb alól az összes többi hercegnőt.
B. Bambán hagyod férjhez menni a többi hercegnőt, és rivális trónkövetelőket szerzel magadnak.
C. Az összes számba jöhető hercegnőt feleségül veszed, s így száz százalékosan biztosítod magadnak a koronát.
D. Kérlelhetetlenül bebörtönzöd a maradék hercegnőket.

Válasz: A C válasz a legegyszerűbb megoldás. Ugyanis nem szabályozták a királyjelölt által nőül vehető hercegnők számát. Minél több királyi hercegnőt vett feleségül, annál kevésbé ingott alatta jövendő trónusa.

Királyi teendőid

Királyként akad néhány kötelezettséged...

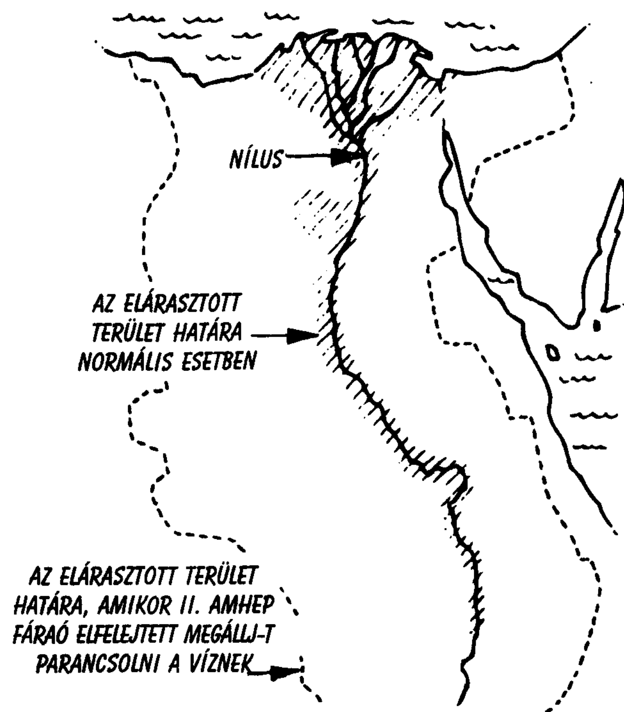
Maraton életre-halálra

Formában vagy? A királynak egy meghatározott táv lefutásával kellett bizonyítania kifogástalan erőnlétét. A futamot általában harminc évi uralkodás után tartották meg. Igazi maraton életre-halálra!

Vallási vezető

Ne felejtsd el, hogy nem csak király, hanem isten is vagy. A királynak minden reggel ajándékokat kell vinnie a többi istennek. Ha elmulasztod, a nap nem kel fel többé, és itt a világvége! Ha utálsz korán kelni, ne izgasd magad. A papok szívesen átvállalják tőled ezt a feladatot – úgyis ők habzsolják be az istenek ajándékait mint természetbeni jövedelempótlékot. Isteni hatalmad egy másik megnyilvánulásaként a hatalmas Nílus folyónak is parancsolsz. Minden évben nagyszabású ünnepségeket rendezel, hogy a folyó kilépjen medréből, és elárassza a földeket. A talaj így termékennyé válik, gabona terem rajta, és a nép jóllakik.

Politikai vezető

Egy nagyon fontos feladat az ország két részének, Alsó- és Felső-Egyiptomnak az együtt tartása. Máris túlterheltnek érzed magad? Semmi vész, egy csomó hivatalnok áll haptákban, hogy minden flottul menjen az országban.

A király beceneve

Természetesen nagyon valószínűtlen, hogy valaha is egyiptomi király leszel, az pedig szinte lehetetlen, hogy egyiptomi közember légy. Közemberként meg kellene válogatnod a szavaidat a királlyal szemben. Már a kezdet kezdetén, a megszólításakor nagy bajba kerülnél, ha a királyt... királynak szólítanád! Mezei egyiptomi számára ez egyet jelentene a halállal. Az egyiptomiak szentségként tisztelték uralkodójukat. Végülis nem csak király, hanem mellesleg isten is volt.

Szóval rendkívül sértőnek számított volna a királyt a saját nevén szólítani! Ezért cselhez folyamodtak: tiszteletteljes beceneveken szólították. A legnépszerűbb a „fáraó” elnevezés volt, ami „Nagy Ház”-at vagy „Palotá”-t jelentett, mivel a király teste egy isten hajlékául szolgált.

A legkínosabb tisztség: a hadsereg vezetője

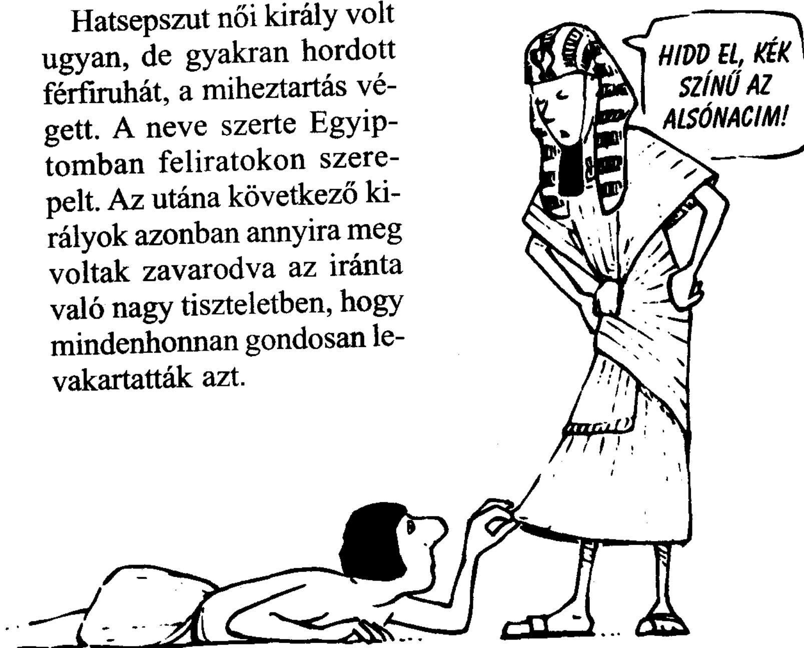
Az egyiptomi feliratok kivétel nélkül mindig győztesként ábrázolják a fáraót. De mi a helyzet akkor, ha vesztettél? Ne aggódj, az írnokok attól még nyugodtan írhatják, hogy győztél! II. Ramszesz a hettiták ellen harcolt a szíriai Kadesh mellett. Az egyiptomi írnokok világraszóló győzelemről számoltak be. A hettita írnokok is megörökítették a nevezetes eseményt – az ő változatukban természetesen a hettiták vitték el a pálmát!

Király vagy királynő?

Egyiptom királya férfi volt... de kivételes esetekben lehetett nő is. Nem tévedés, nő is lehetett király! Ha egy nő rendelkezett a legnagyobb hatalommal Egyiptom földjén... az egyiptomiak akkor sem hívták királynőnek. Az egyiptomi király a főisten, Ré fia. Namármost ha a fia, akkor férfinak kell lennie, nemdebár? Tehát az uralkodónak férfinak kellett lennie, kivéve, ha nő volt! Ha nem rendelkezett férfihoz illő tulajdonságokkal, alattvalói felruházták velük. Például szakállt kellett növesztenie... ha nem ment, álszakállt ragasztott.

Hatsepszut női király volt ugyan, de gyakran hordott férfiruhát, a miheztartás végett. A neve szerte Egyiptomban feliratokon szerepelt. Az utána következő királyok azonban annyira meg voltak zavarodva az iránta való nagy tiszteletben, hogy mindenhonnan gondosan levakartatták azt.

Igyekeztek meggyőzően állítani, hogy Hatsepszut soha nem is létezett. Kleopátra volt a leghíresebb egyiptomi királynő, ő viszont soha nem próbált meg férfinak látszani. Kb. 1500 évvel Hatsepszut után uralkodott, és görög vér folyt az ereiben.

Tutanhamon könnyfakasztó tragédiája, avagy hozzámennél-e a nagyapádhoz?

Ehnaton király határozottan gondot okozott népének. Állandóan azon az őrült rögeszméjén lovagolt, hogy Egyiptomban egyetlen isten létezik, Aton.

S annyit rágódott ezen az Aton-ügyön, hogy közben megfeledkezett arról, hogy megvédje Egyiptomot az ellenségeitől. A miniszterei valószínűleg a hajukat tépték. Ehnatonnak mennie kellett. És ment is. Hirtelen és rejtélyes körülmények között távozott az élők sorából. Valószínűleg nagybátyja, a legfőbb miniszter keze volt a dologban. Ehnaton öccse, a mindössze kilenc éves Tutanhamon került a trónra. Zsenge korából kifolyólag nem ő, hanem nagybátyja foglalkozott az államügyekkel. Olyan jól végezte régensi feladatát, hogy az évek során jelentős hatalomra tett szert.

A nagybácsi lerendezte a vallási kérdéseket, és megoldotta az ország védelmét. Az ifjú fáraó pedig kellemesen éldegélt feleségével, Anheszenamonnal, s gyakran hódoltak kedvenc időtöltésüknek, a vadászatnak.

Aztán Tutanhamon meghalt. Hogyan? Lehettek természetes okai is a halálának, bár még csak 18 éves volt. Vagy meggyilkolták? Esetleg Tutanhamon elérkezettnek látta az időt, hogy átvegye a hatalmat nagybátyjától, aki azonban nem szívesen engedte volna át neki majd' tíz év után.

A nagybácsi két módon tarthatta volna meg a trónt: vagy harcol érte... de egy csatában veszíthetett volna.

Vagy megöli Tutanhamont, és feleségül veszi a srác özvegyét, Anheszenamont, aki történetesen a saját unokája volt.

Anheszenamon nem rajongott az ötletért, hogy hozzámenjen a nagyapjához... de mit tehetett volna?

Te mit tettél volna a helyében?

1. HÁZASSÁGOT AJÁNLASZ EGY KÜLFÖLDI HERCEGNEK, AKI AZTÁN EGYIPTOM KIRÁLYA LESZ?

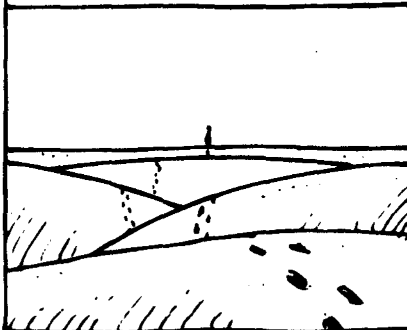
2. MEGMÉRGEZED MAGAD?

3. HOZZÁMÉSZ A NAGYPAPÁHOZ, ÉS KIRÁLYNŐ MARADSZ?

4. ELMENEKÜLSZ?

Anheszenamon az egyes számú lehetőséget választotta – a helyében én is ezt tettem volna. Megkérte a hettita királyfi, Zennanza herceg kezét, bár az egyiptomiak és a hettiták ősidők óta acsarkodtak egymásra! A hettita király útnak indította Zennanzát az esküvőre... de a herceg soha nem érkezett meg! Útközben meggyilkolták. Nem nehéz kitalálni, ki szervezte meg a dolgot. Miután Anheszenamon terve csődöt mondott, kénytelen volt hozzámenni a nagypapihoz. Minden rosszban van valami jó: az ármányos nagybácsi ugyan király lett, de a koronázást csak négy évvel élte túl. Szerencsére!

Királyi különlegességek

1. II. Pepy király 9 éves korától 100 éves koráig uralkodott – senki más nem húzta ilyen sokáig.
2. Sznefer király húsz feleségét kérte meg arra, hogy evezzenek vele körbe a palota taván. Minden jól ment, a király kitűnően szórakozott, egészen addig, amíg egyikük bele nem ejtette a vízbe a fejékét. Szörnyű hisztit csapott, és nem volt hajlandó tovább evezni. A király kérlelte, de ő megmakacsolta magát. Végül a királynak az udvari varázslóval kellett megkerestetnie a csecsebecsét. Egy anekdota szerint a talpraesett varázsló a tó egyik felét ráhajtotta a másik felére, és megtalálta az ékszert.

3. Sok király alkalmazott varázslókat. Volt, aki ahhoz értett, hogy levágja egy liba fejét, és újra visszaillessze a helyére, anélkül, hogy a madárnak bármi baja esne. Ez a trükk hasonlít a mai bűvészek félbevágott nőjére, nem? Mások kezes bárányt varázsoltak egy vad oroszlánból.

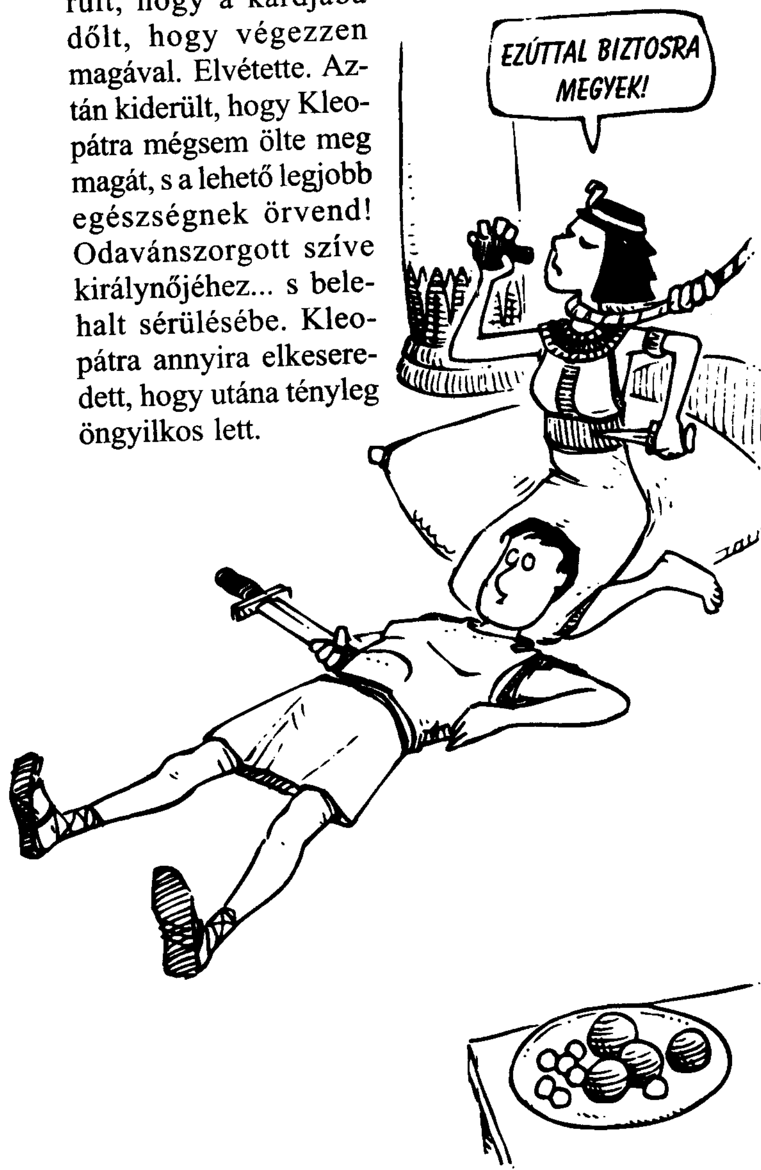

4. II. Ramszesz egyedül nézett farkasszemet a hettita hadsereggel, csak kedvenc oroszlánja tartott ki mellette... és megúszta! Amon istenhez imádkozott segítségért, s ebben a pillanatban a szövetségesei egyik csapata hátba támadta a hettitákat. Az ellenség a folyó felé tudott csak menekülni, s bizony sokan bele is fulladtak. A hettita király fogcsikorgatva békét kötött Ramszesszel.
5. A királyoknak nemcsak saját mumifikálódott testükre volt szükségük a síron túl, hanem a szolgáikéra is, úgymint írnokra, szakácsra, szabóra, kőművesre... szóval ugyanaz a slepp dukált nekik, mint itt a földön. Sok királyt ezért szolgákat ábrázoló szobrokkal együtt temettek el. Az első királyok viszont még nem pepecseltek szobrokkal, egyszerűen az élő szolgáikat vitték magukkal. Mivel úgy nem tudták volna szolgálni őt, ha élnek, meg kellett őket ölni! Arról nincs információnk, hogy önként haltak meg, vagy brutálisan meggyilkolták őket. Azt viszont tudjuk, hogy Zer király sírjában 338 szolga földi maradványaira bukkantak, akiket a temetési szertartás során áldoztak föl. Egészen a nyolcadik királyig dívott ez az antiszociális szokás. Egy királyt szolgálni nagy megtiszteltetésnek számított. De szívesen szolgáltad volna, ha tudod, hogy a halála napján te is meghalsz?

6. A rómaiak Egyiptomot a Birodalom részének tekintették. Az Egyiptomi Birodalom napja 3000 év után leáldozott. Az ókori Egyiptom az emberiség történetének leghosszabb ideig fennálló birodalma mindezidáig. Brrrr!!!
7. Az utolsó királyok már nem is egyiptomiak, hanem görögök voltak. Miután Nagy Sándor meghódította az országot i. e. 332-ben, a görög Ptolemaiosz család fejére került a korona, s rajtuk is maradt 300 évig. Az utolsó Ptolemaiosz uralkodó Kleopátra volt. A csinos Kleó azonban csúnya véget ért. A királynőnek Julius Caesar, a római uralkodó tette a szépet, s úgy intézte, hogy Egyiptomot elkerülje a római hadsereg. Őt azonban sajnos meggyilkolták. Kleopátra válaszút elé került: a két trónkövetelő közül melyiket válassza: Augustust vagy Marcus Antoniust? Antonius mellett döntött... és felkínálta magát neki. Azonban az események nem őt igazolták. Antonius elvesztett egy fontos csatát Augustus ellen, és ez Kleopátra végét is jelentette. Ezen a fordulaton akár nevethetnénk is, ha nem lenne olyan tragikus. Anto-

niusnak a fülébe jutott, hogy Kleopátra öngyilkos lett. Annyira kiborult, hogy a kardjába dőlt, hogy végezzen magával. Elvétette. Aztán kiderült, hogy Kleopátra mégsem ölte meg magát, s a lehető legjobb egészségnek örvend! Odavánszorgott szíve királynőjéhez... s belehalt sérülésébe. Kleopátra annyira elkeseredett, hogy utána tényleg öngyilkos lett.

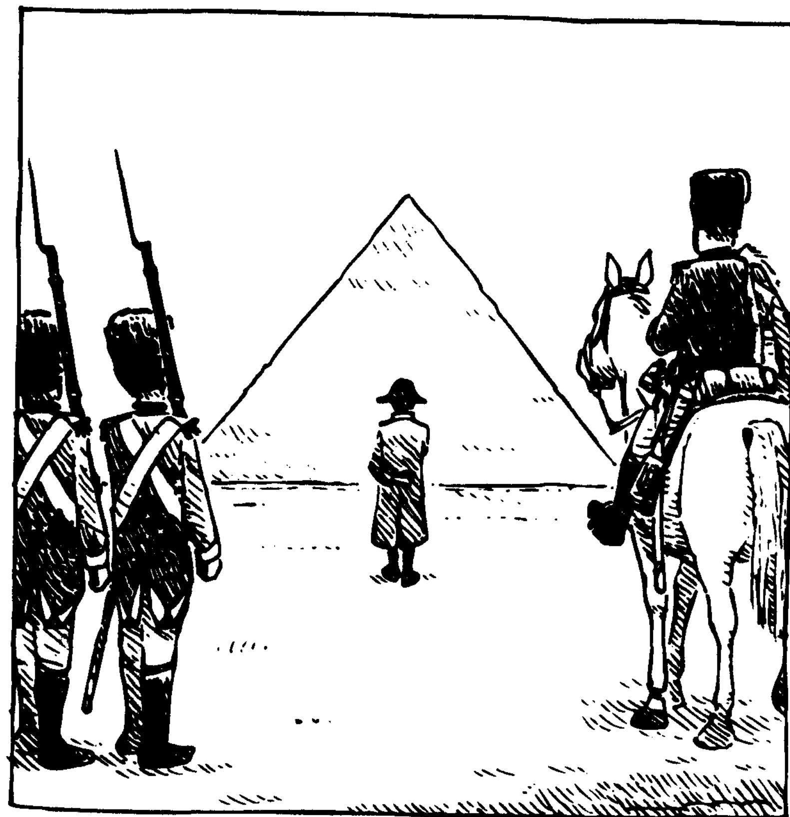

A PIRAMISOK HATALMA

1799. augusztus 12.

Az akkori idők leghatalmasabb uralkodója építette őket. S most az újkor rettegett királya tiszteleg az ókor legnagyobb királya előtt. Ő Franciaország császára, Európa meghódítója. Napóleonnak hívják. Eljött Egyiptom földjére a Kheopsz-piramishoz.

Vezetőjével egyre lejjebb és lejjebb ereszkedtek a piramis belsejébe. Aztán megálltak a fáraó sírkamrájának

közepén. A vezető elkezdte darálni ismereteit a piramis történetéről, de Napóleon egy parancsoló kézmozdulatára elhallgatott.

– Hagyj magamra! – mondta a császár.

– De... uram...

– Tűnés!

– Ahogy óhajtja, uram – makogta a szerencsétlen, és kihátrált a sötét folyosóra.

Napóleon egyedül maradt a fullasztó csöndben. A vezető sokallni kezdte az eltelt időt, s bemerészkedett. Magasra tartotta a lámpát. Napóleon sápadt arccal reszketett.

– Rosszul van, uram? – kérdezte a vezetője.

Napóleon nem ismerte meg. Aztán hirtelen megszólalt színtelen, száraz hangon:

– Erről a látogatásról egy szót se, soha többé!

– Parancsára, uram – motyogta az idegenvezető, és visszavezette a császárt a fehéren izzó egyiptomi homokra.

Később azonban maga a császár emlegette fel a dolgot, s célzott rá – de csak célzott –, hogy hihetetlen dolgokat tapasztalt a piramisban. Mintha a saját jövőjét is látni vélte volna. Aztán Szent-Ilona szigetén, már közel a halálhoz, majdnem elmesélte az egészet egy barátjának.

– Nem, mégsem – mondta végül. – Semmi értelme. Úgysem hinnél nekem.

Nem sokkal később Napóleon meghalt. A piramisok titkát magával vitte a sírba.

A piramis varázsereje

Jó ezer évvel Napóleon előtt egy másik nagy hatalmú államférfi állt ugyanazon a helyen. Al Mamun, Bagdad kalifája. A kalifa nagyon kíváncsi fiatalember volt, s elhatározta, hogy a végére jár a piramisok csodás hatalmáról keringő mendemondáknak.

A piramisok többségét kifosztották a sírrablók, s az utolsó szögig mindent elvittek. A Kheopsz- vagy más néven Nagy Piramisba azonban senki sem tudott behatolni.

Egy királyi sírkamra a Nagy Piramis alatt volt elrejtve a sziklában – talán azért, hogy titkos rejtekhelyként szolgáljon a királynak, ha előbb halt volna meg, mint ahogy a piramis elkészült. Egy másik sírkamra a királynéé volt, s végül egy harmadik sírkamra a piramis közepén rejtőzött. Ha a szarkofág bekerült a sírkamrába, a bejáratot súlyos gránittömbökkel torlaszolták el. Amikor a kalifa a piramishoz ért, masszív kőkupaccal találta magát szemben, amivel még a sírrablók sem boldogultak. Ő azonban eltökélte, hogy bejut, no meg szolgák egész hada leste a parancsait.

Új alagutakat fúrtak a kövekbe, és végül elérték a közepét. A kalifa belépett. Egész legendákat hallott a piramisok rejtélyes kincseiről, pl. a csillagok mozgását ábrázoló térképekről, világtérképekről, aranyról, törhetetlen üvegről... A királyi sírkamra közepén egy kőszarkofág állt, s ... kongott az ürességtől! Kheopsz fáraó soha nem feküdt ebben a hatalmas sírban.

Vajon miért? És ha nem ide temetkezett, minek építették?

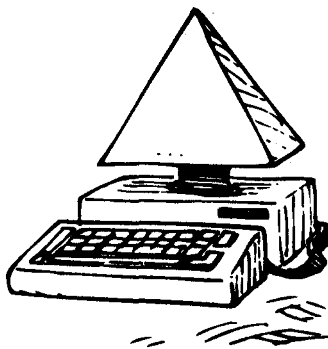
Rejtély, melyet mind a mai napig senkinek sem sikerült megfejtenie. Lehet, hogy egész egyszerűen azért kellett máshová temettetnie magát, mert a piramis nem készült el időben. Sokak szerint ez így túl egyszerű lenne.

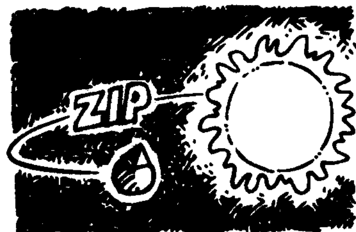
Rengetegen törték a fejüket frappánsabb válaszon, s merészebbnél merészebb hipotézisek születtek.

Ha a Nagy Piramis nem síremlék, akkor miért építették? Mi a csudára jó még egy piramis ezen kívül? Melyik megoldás tetszik a legjobban?

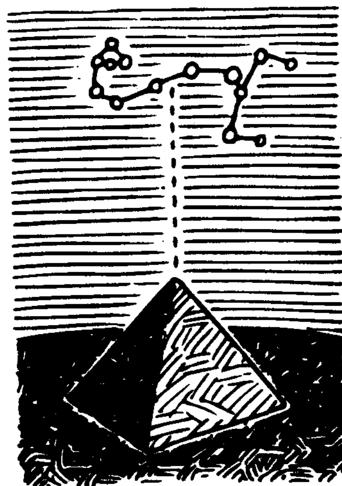
Néhány őrült elképzelés a piramisokról

1. A Nagy Piramis egy számítógép – kőből. Ha tudod az oldalak hosszát, magasságát, az általuk bezárt szöget, egy csomó mindent ki tudsz számolni. A segítségével kiszámíthatod egy kör kerületét, ha ismered az átmérőjét.

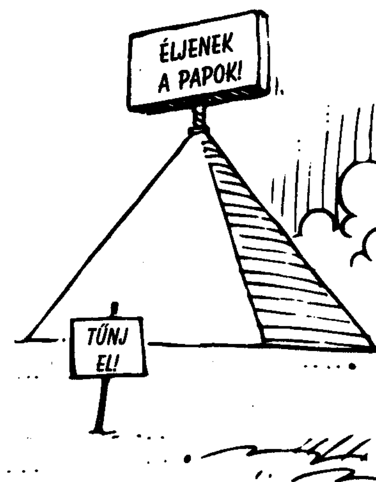

2. A Nagy Piramis segítségével az egyiptomiak ki tudták számolni, hogy a Föld mekkora utat tesz meg a Nap körül, valamint hogy mekkora a fény sebessége.

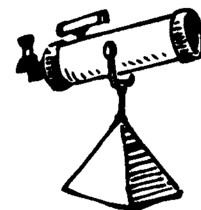

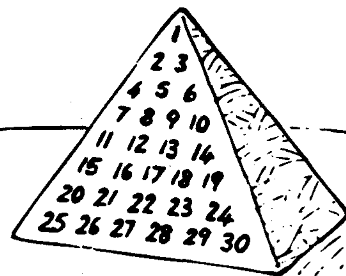
3. A piramis egy matematikai horoszkóp – kiszámíthatod belőle a jövőt. A londoni Piramidológiai Intézet szerint a piramis előre jelezte Jézus keresztre feszítését és az első világháborút, a világvége pedig 2979-re várható.

4. A Nagy Piramis az egyiptomi papok óriási tudását és még nagyobb hatalmát volt hivatott hirdetni. Rábeszélték Kheopszot, hogy vágjon bele az építkezésbe, az összes számlát vele fizettették ki, aztán amikor meghalt, a testét már nem akaródzott nekik az impozáns épületben elhelyezni.

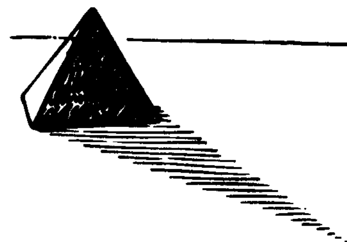
5. A Nagy Piramis egy csillagvizsgáló, mellyel szemmel tartották és pontosan feljegyezték a csillagok mozgását.

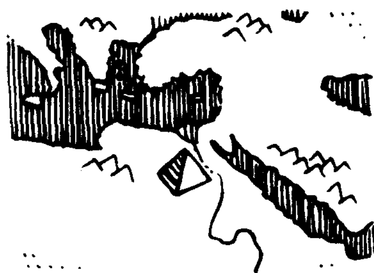

6. A Nagy Piramis egy óriási naptár. Az egyiptomiak meg tudták határozni vele az év hosszát három tizedesjegyig.

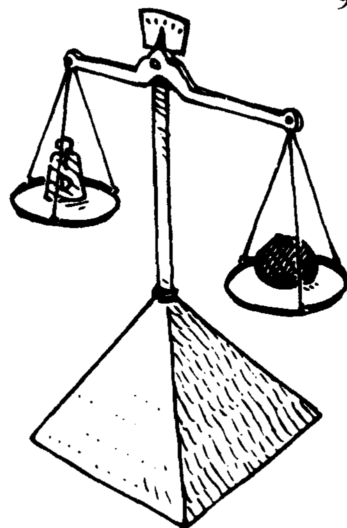
7. A Nagy Piramis egy gigantikus napóra. Az árnyék mindig másik kőkockára esett, s ebből kiolvasták, hogy az év melyik napjának hányadik órájában vannak éppen.

8. A Nagy Piramis egy viszonyítási pont. Az ókori térképek rajzolásához és méretezéséhez szolgált kiindulópontként, hasonlóan a mai greenwich-i hosszúsági körhöz.

9. A Nagy Piramis az ókori világ súlymértékeinek tárolására szolgált. A kormánynak hiteles súlykészletre volt szüksége, hogy ellenőrizhesse a minden hájjal megkent kereskedőket. Azonban a súlyok, pl. a deben is, rézből készültek, s néhány éves használat után elkoptak, vagyis veszítettek a súlyukból. A csalafinta boltosok pedig hivatalosként rögzítették őket.

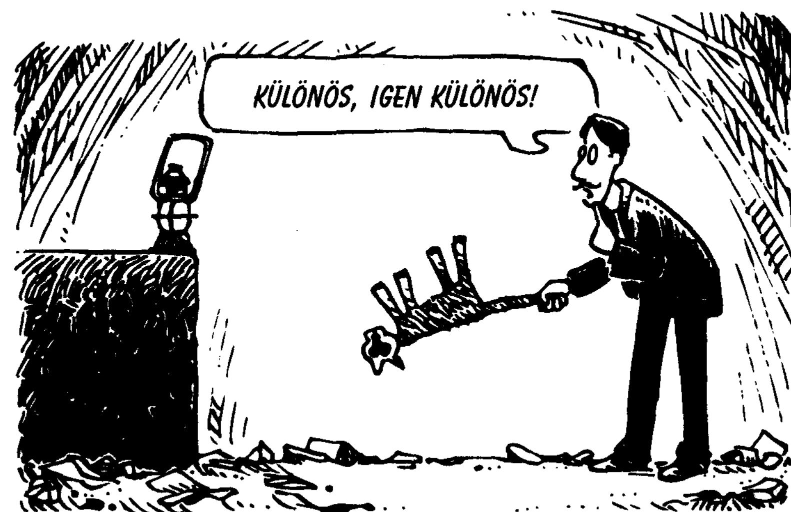
10. A piramis közepe természetfeletti erők középpontja is. Rejtélyes és megmagyarázhatatlan dolgok történnek a belsejében, melyeknek Napóleonon kívül ártatlan turisták is szenvedő alanyai voltak: sokkos állapotba kerültek, és sok esetben el is ájultak, amikor elérték a piramis közepét.

Figyelmeztetés! A piramisokat tanulmányozó szakembereket piramidológusnak hívják, s nem tévesztendők össze az őrült ötletekkel előálló... piramidiótákkal!

Mágikus gúla

Ötven évvel Napóleon után egy másik francia, név szerint Bovis is elmerészkedett a hatalmas síremlékhez. Óriási felfordulást talált, mindent az előző látogatók által termelt szemét borított. Egy kóbor macska is betévedhetett annak idején, és ott pusztult – a holtteste ott hevert a szemétkupacok alatt. Bovis azonban valami furcsát vett észre a macskán. Nevezetesen azt, hogy megőrizte állagát és formáját, vagyis nem rothadt el, ahogy pedig várható lett volna. Akár múmiának is nevezhetnénk, csak éppen balzsamozás és bepólyálás nélkül. Bovis agyában rögtön világosság gyúlt: csakis a piramis bűvös ereje konzerválhatta a macskát!

Biztosan láttad már, hogyan gyűjti össze a nagyító a Nap sugarait egyetlen tüzes pontba. Bovis úgy gondolta, hogy a piramis formája ugyanígy gyűjti össze a természet hatalmas erőit. Visszatért Franciaországba, és lázas kísérletezésbe fogott. Elkészítette a piramisok makettjeit, és különféle élelmiszereket helyezett el a belsejükben, amelyek normális körülmények között rövid idő alatt megromlanak. Azonban a piramisokban elhelyezett élelmiszerek megőrizték állagukat, és eszük ágában sem volt megromlani! Jó száz évvel később, 1959-ben egy csehszlovák mérnök kezébe kerültek Bovis feljegyzései. Karel Drbalnak hívták. Kíváncsi volt, hogy a piramis a fémekre is úgy hat-e, mint az élelmiszerekre. Akkoriban Csehszlovákiában hiánycikk volt a borotvapenge. Ezért aztán Drbal néhány életlen pengét tett piramismakettjei alá, s azt várta, hogy megáll az életlenedési folyamat. Legnagyobb meglepetésére azonban a pengék nemhogy nem tompultak tovább, hanem... megéleződtek!

Akárhogy is vesszük, ez egy korszakalkotó felfedezés. Drbalnak be kellett biztosítania magát, hogy senki nem lopja el az ötletét, ezért sürgősen ellátogatott az Állami Szabadalmi Hivatalba.

Azonban amikor Drbal egy héttel később bekopogott, a korábbi unatkozó hivatalnok feldúltan e szavakkal fogadta:

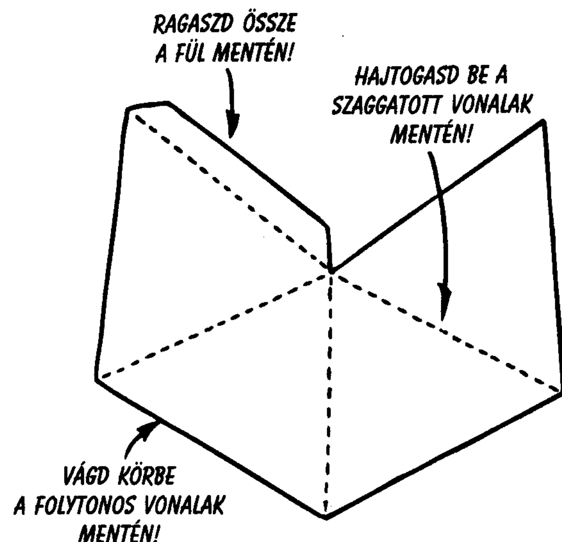
Drbal eladta a találmányt egy vállalatnak, amely sikeresen piacra dobta a piramisok műanyag másait. A cseh és a szlovák nép lelkesen vásárolta a borotvapenge-élező készülékeket, s meg volt győződve arról, hogy működik.

És te mit szólsz hozzá?

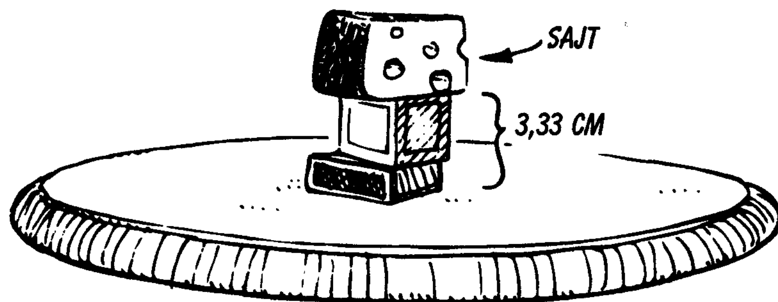
A Nagy Piramis Kísérlet

A legjobb, ha magad is elvégzed a kísérletet.

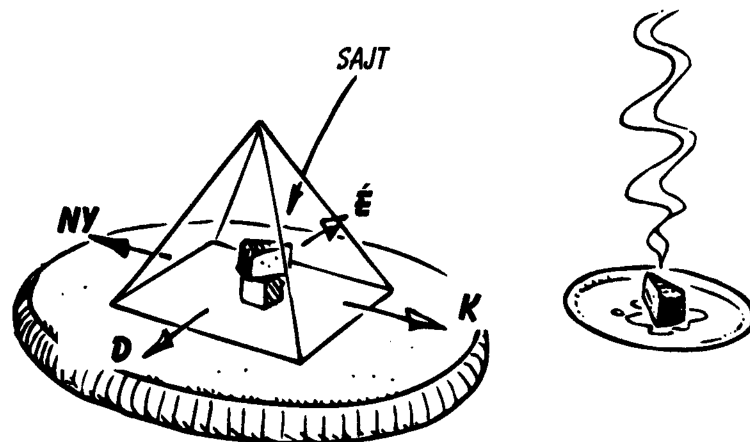
1. Készíts egy piramist kartonpapírból – ehhez négy háromszögre van szükséged. Minden háromszög alapja legyen 15,7 cm, az oldalak hossza pedig 14,94 cm.

2. Helyezz el egy darab kenyeret, sajtot vagy egyéb élelmiszert az alaplapon, egy 3,33 cm magas emelvényen!

3. Helyezd fölé a piramist úgy, hogy a sajt legyen középen!
4. Tájold be a piramist: minden oldal pontosan a négy fő égtáj felé nézzen!
5. Helyezz el egy darab sajtot a piramison kívül is!
6. Minden nap ellenőrizd az állapotukat!

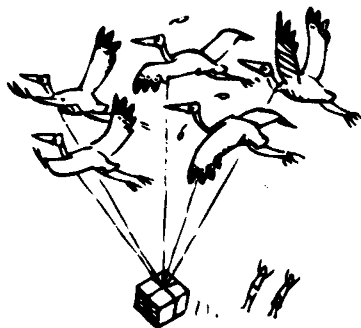
Melyik kezd el előbb romlani? Ha azt tapasztalod, hogy a piramisban lévő frissebb marad, már be is bizonyítottad magadnak a piramis csodatévő erejét!

Tudtad...?

Szájról-szájra jár egy régi katonatörténet az első világháborúból (1914–1918). Állítólag, ha kiteszel egy borotvapengét a holdfényre, elkopik az éle. A borotva éle apró kis kristályokból tevődik össze. A holdfény ereje képes tönkretenni ezeket a finom kristályokat. Vajon a piramis belsejében lévő erők képesek megóvni ezeket a kristályokat valahogyan... ugyanúgy, ahogyan az élelmiszert vagy az egyiptomi macska testét konzerválják?

A PIRAMISOK

Tíz őrült dolog, amit a piramisokról tudni kell

1. A piramisokat feltehetően az egyiptomi uralkodó, a fáraó síremlékéül építették.
2. A piramisokat hatalmas kőtömbökből állították össze, de senki nem tudja, hogyan szállították ezeket a kockaóriásokat az építkezés helyszínére, hiszen még nem ismerték a kereket, s az is kérdéses, hogy hogyan emelték őket a magasba daru nélkül...
3. A piramis közepén elhelyezkedő sírkamrát színültig rakták pazar kincsekkel, amiket a fáraó magával vitt a túlvilágra.
4. A kincsek azonban a tolvajokat is csábították... A piramisépítők álfalak és vakfolyosók építésével próbálták kicselezni őket.
5. A Kheopsz-piramis alapjának mérete megegyezik hét vagy nyolc focipálya területével (230 méter x 230 méter).
6. A Nagy Piramis sírkamrája akkora, mint egy kisebbfajta ház (10 m x 5 m, 6 m magas).
7. A piramisok közel vannak a Nílushoz, valószínűleg azért, mert az építőkövek egy részét hajón szállították a kőbányából a helyszínre.
8. Az összes piramis a Nílus nyugati partján épült – vagyis amerre a Nap lenyugszik. Ez vallási okokkal magyarázható.
9. A fáraókat vallási iratokkal együtt temették el, hogy azok segítségükre legyenek a túlvilágon. A kezdet kezdetén a sírkamrák falára írták a szövegeket, később a halott koporsójára. A legfrissebb szövegek papiruszra íródtak, melyet a fáraó koporsójában helyeztek el. Az iratok témája a túlvilági lét, s Halottak Könyve néven váltak ismertté.
10. Már az ókori görögök ellátogattak turistaként a piramisokhoz, s beszámolóik többek között arról szóltak, hogy egy-egy piramist százezer rabszolga épített tíz évig. Néhány mai történelemkönyv is ezt állítja még, azonban a modern kutatások bebizonyították, hogy nem rabszolgák, hanem szabad munkások dolgoztak az építkezéseken, s 70-80 ezer munkás öt év alatt tető alá hozott egy piramist. Részben retekben és fokhagymában kapták a fizetésüket, hogy karbantartsák az egészségüket.

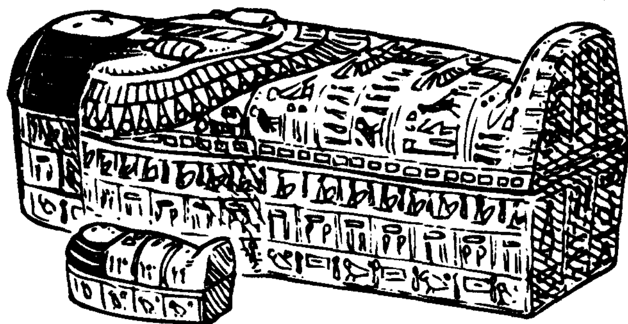

Töritanárteszt

A tanárok nem mindentudók! Szomorú, de így van. Tedd próbára a tanárodat az alábbi teszttel. Ha tíz kérdésből nyolcra helyesen válaszol, akkor zseni!

Igaz vagy hamis?

1. Az igazi múmiák mellé néha „makett" múmiát is temettek.
   Igaz/Hamis

2. A fa igen drága építőanyagnak számított Egyiptomban, lévén nagyon kevés erdő az országban. Ez az egyik oka annak, hogy az egyiptomiak a kőépítészetet fejlesztették tökélyre.
   Igaz/Hamis
3. Az egyiptomiak szánon vontatták a kőtömböket az első piramisokhoz, mivel nem ismerték a kereket.
   Igaz/Hamis
4. Néhány fáraót a Halottak Könyvével, más néven Az Isteni Bika Könyvével temettek el.
   Igaz/Hamis
5. A piramis mint temetkezési hely jó ezer évre kiment a divatból Kr.e. 1800 és Kr.e. 800 között.
   Igaz/Hamis

6. A piramisokban mindent elhelyeztek, amire a fáraónak a túlvilágon szüksége lehetett... beleértve a wc-t is.
   Igaz/Hamis
7. A szakkarai lépcsős piramis a világ legnagyobb kőépülete.
   Igaz/Hamis
8. A Nagy Piramis körülbelül 2 300 000 kőkockából áll.
   Igaz/Hamis
9. Kilencven darab piramis található Egyiptomban.
   Igaz/Hamis

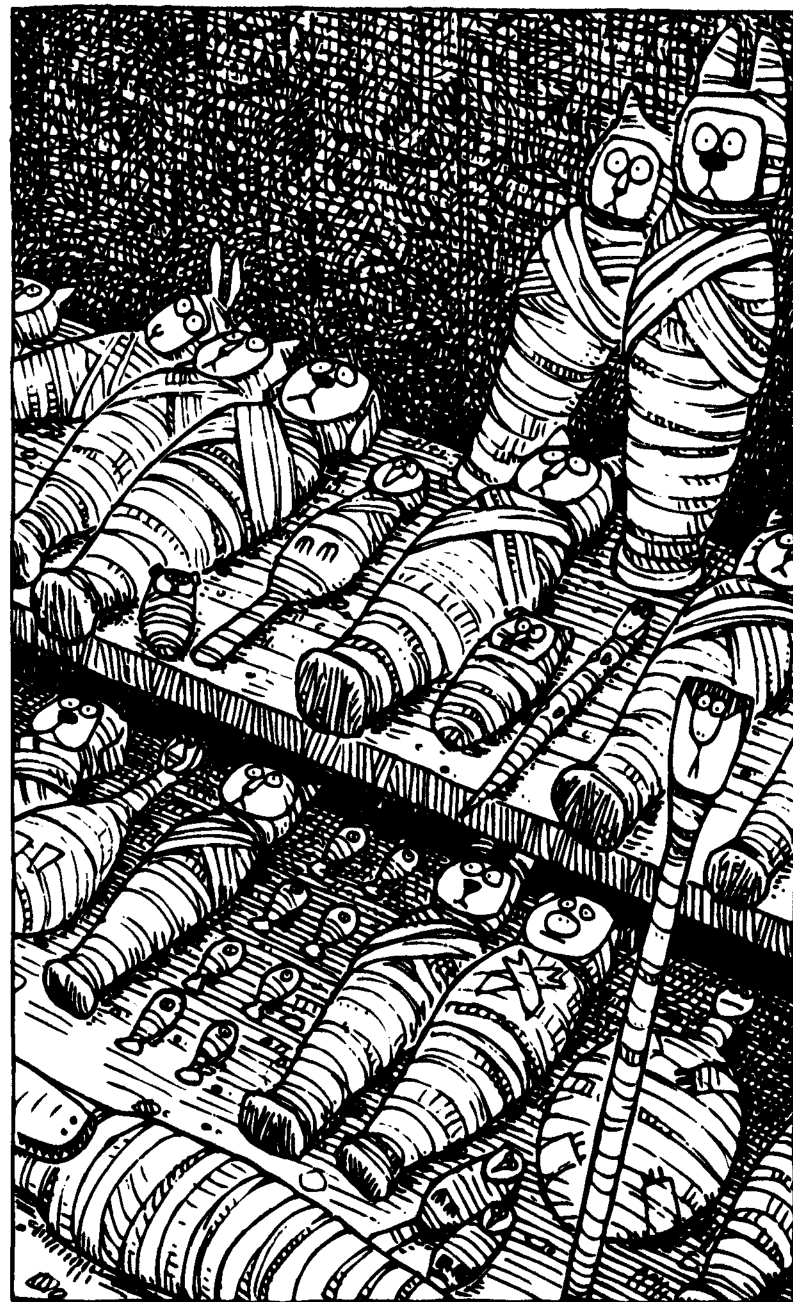
Megfejtés: Minden állítás IGAZ!

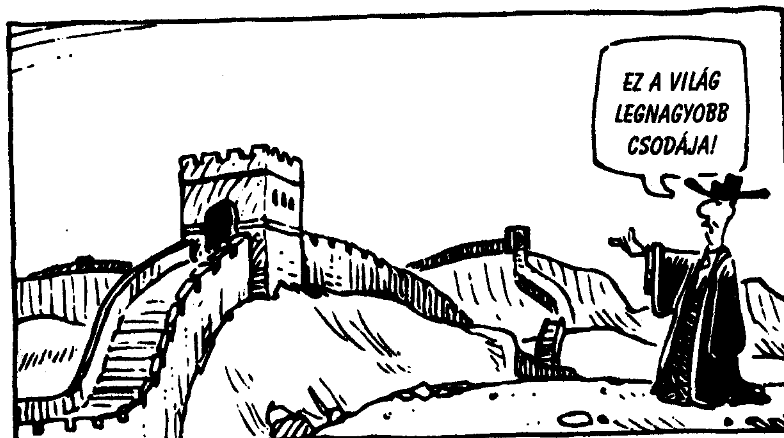
Egyiptomi poén

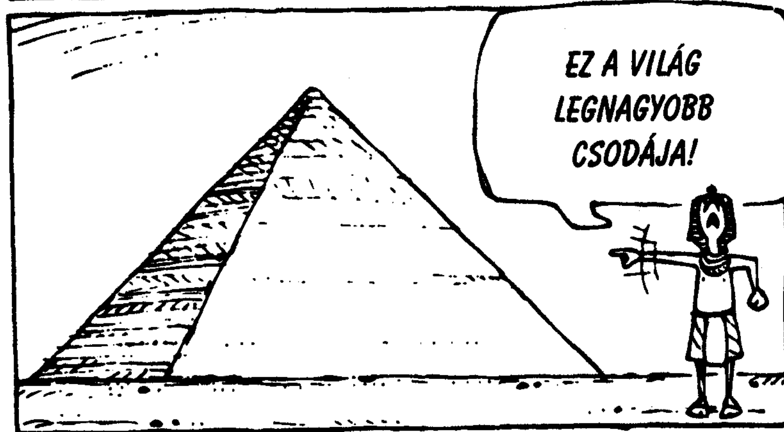
Tíz dolog, amit valószínűleg soha nem kell tudnod a piramisokról

1. Ha a Nagy Piramist 30 cm vastag táblákra vágnád, olyan egy méter magas falat építhetnél belőle, amellyel körbekeríthetnéd Franciaországot. Ha kicsit több időd lenne, és 6 cm²-es pálcákra hasogatnád, majd egymás után rakosgatnád őket, elérnél a Holdig!
2. Néhányan úgy gondolják, hogy a piramisokat nemcsak temetkezési célokra használták; magtárként vagy kincstárként is szolgáltak.
3. Néhány száz év alatt szinte az összes piramist kirabolták. Csak azok a sírok úszták meg, amelyeket sziklába rejtettek, s nem a piramis belsejébe. Az egyik ilyen sír Tutanhamoné, a másik Heterfer királynőé volt.
4. Az egyiptomiak nemcsak a fáraóikat mumifikálták, hanem azok házi kedvenceit is, s gazdájukkal együtt a piramisba temették őket, hogy az ne unatkozzon.
5. Ha megmérnél egy átlagos piramist, nagyjából 5 400 000 tonnát nyomna. Egyetlen építőköve olyan súlyú, mint két autó, vagyis 2,5 tonna. A legnehezebb egy darabból faragott kőtömb – Mycerinus piramisában – 285 tonnás, azaz 200-250 autó tömegével azonos.
6. A piramisépítők azzal próbálták tévútra vezetni a tolvajokat, hogy egy kőtömbbel zártak le egy átjárót, majd a követ bevakolták. A rablók a vakolat leverése után masszív kőfallal találták szemben magukat, és többnyire feladták. A sírba egy rejtett csapóajtón át lehetett bejutni, a mennyezeten keresztül.

7. Az egyiptomiaknak nem volt fémből készült mérőszalaguk, rostokból készült madzagot használtak, mely képes volt összezsugorodni vagy kinyúlni. Mégis a legnagyobb „elmérés" a Nagy Piramis egyik 230 méteres oldalán csupán 20 centiméter – kevesebb mint 0,1 %-os eltérés! Még pontosabban készítették el az alapot: a délkeleti sarka csak egyetlen centiméterrel került följebb, mint az északnyugati.
8. Nem a piramisok az emberi elme legborzasztóbb méretű szüleményei. A Kínai Nagy Fal még hatalmasabb, és a mexikói Quetzacoatl-piramis a maga 54 méteres magasságával és 3,3 millió köbméteres térfogatával még sokkal rettenetesebb. A Kheopsz-piramis a maga kis 2,5 millió köbméteres térfogatával elbújhat mögöttük. Azonban az egyiptomi piramisok az emberiség legrégebbi kőépületei.
9. A korai sírok lapos tetejűek voltak. Masztabáknak hívták őket, és nem sokban különböztek a egyiptomi parasztok hajlékaitól. Nagyon könnyen ki lehetett őket rabolni. Aztán valaki egyszer gondolt egyet, és egy valamivel kisebb masztabát épített az első tetejére... arra még egyet... majd emerre is egyet... így készült el az első „lépcsős" piramis.
10. Jelenleg tilos a piramisokra felmászni, mert túl sok baleset történt. Ha mégis kedved támad megpróbálni, speciális engedélyt kell beszerezned hozzá.

Lapzárta után érkezett:

A régészek Gizában, a Kheopsz-piramistól néhány méterre egy kisebb piramis romjaira bukkantak. Teljesen véletlenül találtak rá az építményre, mellyel 96-ra emelkedett az ismert piramisok száma Egyiptomban.

Hogyan építsünk piramist...
(80.000 barátunk segítségével)

1. Tisztítsd meg a területet a homoktól, egészen a csupasz sziklaig.
2. Egyengesd el a terepet – esetleg, ha elárasztod a Nílus vizével, jobban látod, mikor vízszintes.
3. A Sarkcsillag segítségével határozd meg pontosan az északi irányt.
4. Készíts egy tökéletes négyzetet az alapnak, a négy fal északi, déli, keleti, nyugati irányba nézzen.
5. Középről indulva húzd fel az első szintet 2-3 tonnás mészkőtömbökből.
6. Folytasd a többi szinttel: mindegyik egy hajszálnyival legyen kisebb, mint az alatta lévő. Ahogy egyre magasabb és magasabb lesz a piramisod, építs földrámpákat, hogy könnyebben fel tudd cipelni az építőanyagot.

7. Az építkezés lázában ne feledkezz meg a folyosókról és a középpontban lévő sírkamráról se. A sírkamra hajszálpontosan a piramis csúcsa alatt legyen.
8. A kész piramist borítsd be a legkiválóbb turai mészkővel, majd csiszold le.
9. Tüntesd el a rámpákat, és készíts egy magas kőtöltést a folyótól a piramisig.
10. Várj türelmesen a fáraó haláláig. Mumifikáld. Temesd a piramisba az összes kincsével egyetemben. És még valami: ne felejtsd el bezárni a piramist a sírrablók elől.

Hogyan díszítsük a piramist?

1. Keress egy vadonatúj piramissal rendelkező fáraót – holtbiztosan díszítőmunkásokra van szüksége.
2. Borítsd be a belső falakat egyenletesen gipszréteggel. Erre fogsz festeni.
3. Így készítsd el az ecseteket: vékony pálcikák egyik végét roncsold szét úgy, hogy megfelelő sörtéket kapj.
4. Készítsd el a festéket. Kilenc szín elegendő lesz: fekete, kék, barna, zöld, szürke, vörös, fehér, sárga, és ne hagyd ki az Újbirodalom vezető divatszínét, a rózsaszínt sem.
5. Gondosan tervezd meg, melyik figura hová kerüljön – ezt a legegyszerűbben egy négyzetháló segítségével oldhatod meg.

6. Az alakok ábrázolása egyiptomi stílusban a következő: fejek oldalnézetben, a szem azonban szemből látszik. A lábak leginkább oldalnézetben hasonlítanak lábhoz, a vállak ellenben elölnézetben élethűek. Minél tekintélyesebb személyről van szó, annál vállasabbnak ábrázold. Természetesen a fáraó válla a legszélesebb.

Négyzethálós papírra másold át a fenti rajzot. Ha a barátaiddal dolgozol, készíthettek egy falfestményt. FIGYELEM – mielőtt kiszemelnéd a nappalitok falát erre a nemes célra, puhatold ki szüleid véleményét a dologról...

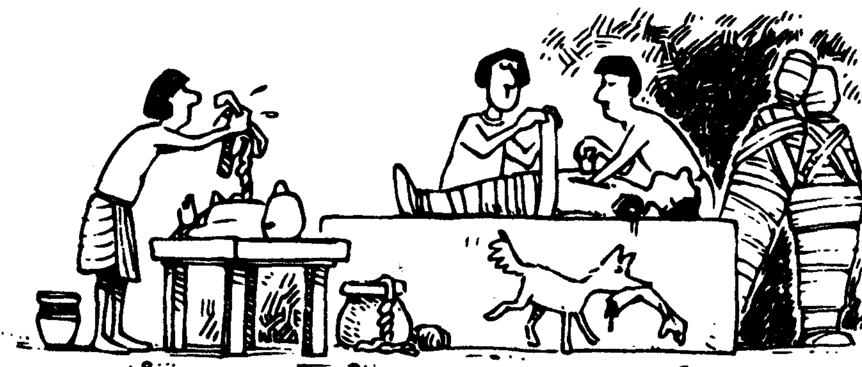
A MÚMIÁK TITKA

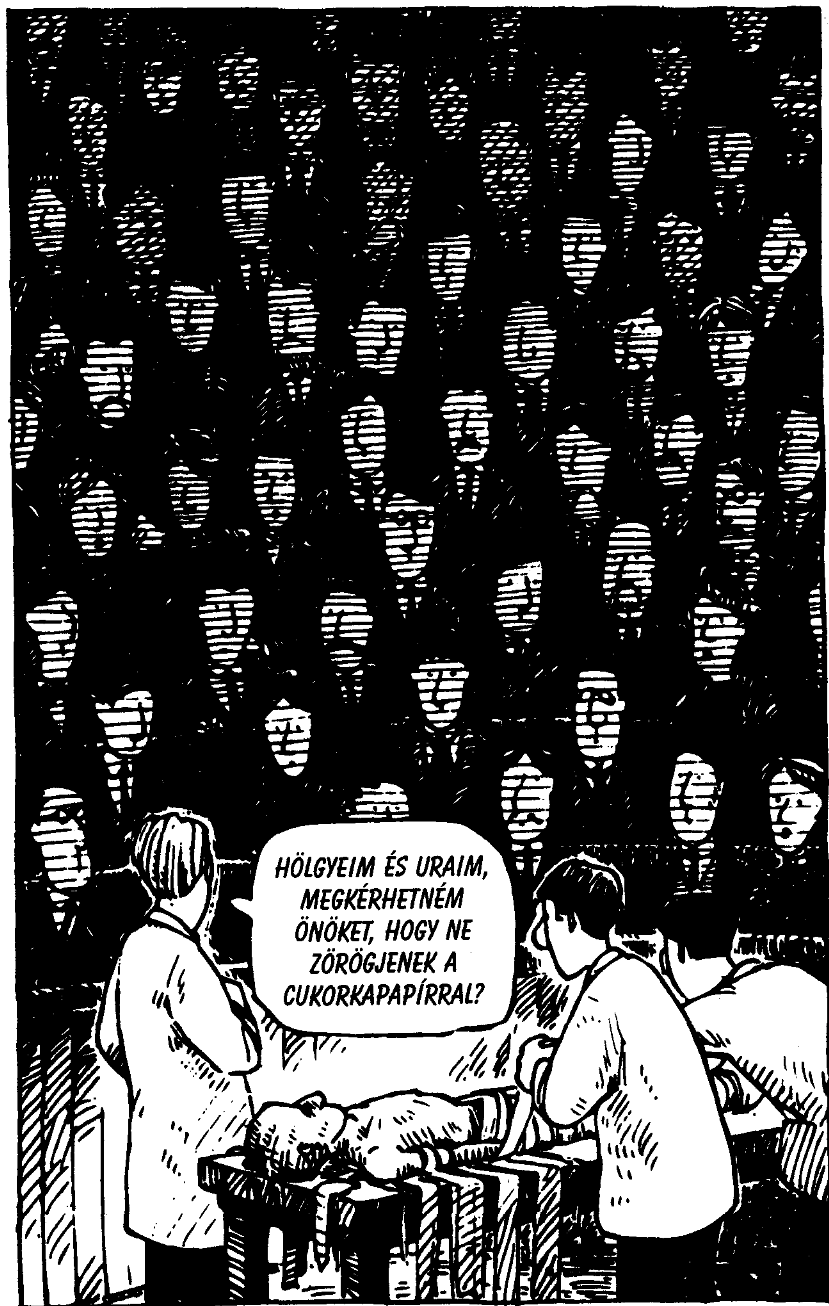
Hallottad már...?

1. A múmia arab szó, jelentése „bitumen” – egy bizonyos szurokfajta, melyet a gyógyászatban használtak. Az arabok készítettek először múmiákat, és szurokkal tartósították őket.
2. Az egyiptomiak hite szerint egy nap elérkezik a világvége, és akkor mindenki egységesen átköltözik a túlvilágra. Ehhez a hosszú úthoz azonban szüksége van a földi testére: ha a teste elrothad, nem juthat át a túlvilágra.
3. A múmiakészítőket balzsamozóknak hívták. Ők a holttesteket először a Szépek Házába szállították, majd megkezdték a preparálásukat. A Szépek Házát leginkább egy hentesüzlethez hasonlíthatjuk.
4. Eleinte csak a leggazdagabbak engedhették meg maguknak ezt a procedúrát, később azonban menő iparággá nőtte ki magát a szakma, s a legszegényebbek is hozzájutottak.
5. Az egyiptomi éghajlat kiválóan alkalmas a holttestek konzerválására. Egy ötezer évvel ezelőtt meghalt paraszt testét egyszerűen a száraz homokba temették, s jobb állapotban találtak rá, mint sok múmiára. Ma a British Museumban látható, beceneve Ginger.

6. Az emberi test 75%-a víz. Bármi, ami nedves vagy vizet tartalmaz, nagyon gyorsan elrothad – ez alól a büszke Egyiptom népe sem kivétel. Tehát valahogyan ki kellett vonni a nedvességet a tetemekből. Eleinte homokkal próbálkoztak a balzsamozók, ez azonban túlságosan feszessé, aszottá tette a bőrt. Később rájöttek, hogy a Kairó környéki tavak partján található nátron, ez a kémiai sóvegyület, jobban megfelel a célnak, olyannyira, hogy a halott szinte elevenebbnek tűnik a kezelés után, mint életében.
7. Előfordult néha, hogy a balzsamozók hanyagul végezték munkájukat, és a test nem mumifikálódott tökéletesen. Ez azt jelentette, hogy megfeketedett, és kisebb-nagyobb darabok váltak le belőle. Ha egy-egy testrész elrothadt vagy netán egy óvatlan pillanatban egy sakálnak sikerült elcsennie belőle egy darabot, a balzsamozók a hiányzó részt vászoncsomóval vagy fadarabbal pótolták. Ha az elhunyt személynek már életében hiányzott például a lába, a szakemberek gondoskodtak számára fából készült művégtagról, hogy legalább a túlvilágon használhassa.
8. A régészek több száz méter hosszú vászonba csavart múmiákat is találtak, a vászonrétegek száma meghaladta a 20-at egy-egy tetemen.
9. A múmiák vizsgálata során sok mindent megtudhatunk az egykori élő emberről is. II. Ramszesz arcán

például hemzsegtek a pattanások, míg III. Ramszesz erősen elhízott fáraó volt. II. Sequenenre király szörnyű véget ért: a fejbőre tele volt sebekkel, a legsúlyosabb a koponyáján tátongott. A haja ragadt a vértől, s az arca eltorzult a szenvedéstől. Egyesek szerint álmában gyilkolták meg, míg mások véleménye szerint csatában esett el. Akárhogyan is történt, annyira siettek a mumifikálásával, hogy a haját már nem tisztították meg rendesen.

10. A viktoriánus Angliában az emberek majd' megvesztek azért, hogy láthassák egy múmia kicsomagolását. Doktor Pettigrew a Sebészek Királyi Kamarájánál egyre másra szervezte a népszerű „kicsomagolásokat". Még egy rettentően hideg januári éjszakán is elkelt minden jegy, sőt, sok fontos embernek nem is sikerült bejutnia az „előadásra", így például maga a canterbury érsek sem tudott jegyet szerezni! Akár egy színházban, a „darab" végén frissítőket szolgáltak fel. Pettigrew egyik „páciense" sajnálatos módon hamisítványnak bizonyult: rongyok és fadarabok voltak „mumifikálva".
11. Hamilton hercegét annyira megragadta Pettigrew munkája, hogy megkérte őt, halála után mumifikálja. Húsz évnyi múmiavetkőztetés után Pettigrew-nak megadatott a lehetőség, hogy végre „felöltöztessen" egyet. Az eseményre természetesen a herceg halála után, 1852. augusztus 18-án került sor. A herceg még eredeti egyiptomi kőkoporsóról is gondoskodott saját teteme számára. Mind a mai napig nem nyitották fel, úgyhogy nincsenek információink a doktor balzsamozói szakértelméről.
12. Miután az egyiptomiak először keresztény, majd később muzulmán hitre tértek, többé nem hitték abban, hogy a túlvilágon szükségük lesz a földi porhüvelyükre, így aztán a múmiák kora leáldozott.

Hogyan készítsünk múmiát?

A tárgyi bizonyítékok és a görög utazó, Hérodotosz leírása alapján íme a múmia receptje.

FIGYELMEZTETÉS: Nagy felfordulással, sok mocsokkal, hulladékkal jár, úgyhogy ne a konyhátokban gyürkőzz neki a műtétnek! Az iskolai ebédlőt is felejtsd el mint szóba jöhető helyszínt...

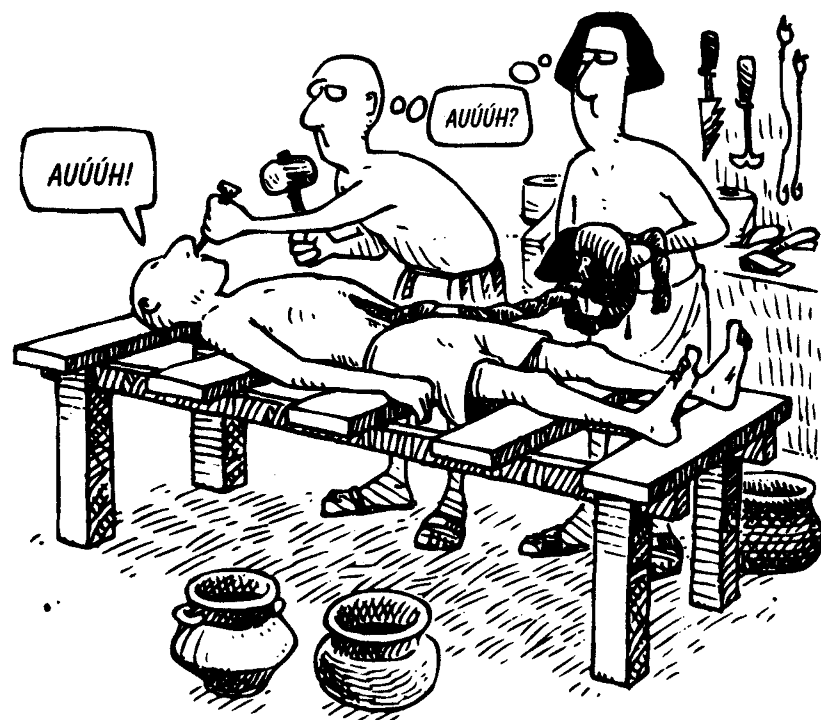
1. Végy egy halott fáraót.
2. Vidd a testet a Szépek Házába – javaslom, legyen ez egy sátor, ott van egy kis huzat...
3. Vetkőztesd le a tetemet, és helyezd egy fából készült asztalra. Itt végzed majd a balzsamozást.
4. Húzd ki az agyat egy fogó segítségével, melyet a bal orrlyukon át dugsz fel a koponyába.

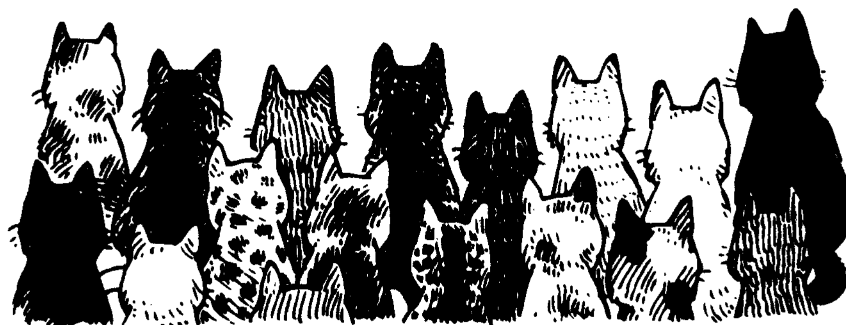
Régebben fogtak egy vasból készült kampót, és az orrlyukakon keresztül kihúzták vele az agyat.
(Hérodotosz Kr. e. 455-ben járt Egyiptomban)

Előfordult, hogy a balzsamozók a bal szemen keresztül hatoltak be a koponyába egy kampós végű, erős dróttal. A drót mozgatásával apró darabokra roncsolták az agyat, amelyet aztán egy másik, kanalas végű dróttal szedegettek ki.

Az agymaradványokat nyugodtan kidobhatod (vagy odaadhatod a macskának – az egyiptomiak nem tartották fontosnak az agyat a túlvilági élethez).

5. A koponyát töltsd meg egy csomag nátronnal és gipsszel.

6. Vágd föl a hasat – Egyiptomban általában a „hasfelmetsző"-nek titulált balzsamozó végezte ezt a feladatot.

> *Az összes belső szervet kiszedték, és pálmaborban alaposan megmosták. A testüreget mirrhával és más fűszerekkel töltötték meg, majd összevarrták a nyílást. Az így előkészített testet 70 napig nátronban tartották. Ezen idő eltelte után lemosták, és tetőtől talpig finom, gyantával átitatott vászonba csavarták az elhalt földi maradványait.*

(A betekeréshez használt vászonszalagok alapterülete 375 négyzetméterre rúg – vagyis be tudnál fedni vele egy teljes kosárlabdapályát!)

7. Ha úgy látod jónak, papiruszra írt ima- és varázsszövegeket is tehetsz a pólyatekercsekbe, vagy írhatod a szövegeket egyenesen a pólyára is. Ezek nagy biztonsággal tartják távol az ártó szellemeket – a dörzsölt sírrablókat már kevésbé.
8. A szemek helyére tehetsz fényesre csiszolt fekete kavicsokat. (Bár IV. Ramszesz kicsomagolásánál csupán két kis fej hagymát találtak a szemüregben...)
9. Csavard a testet erős vászonrongyokba, hogy megtartsa az alakját, majd újra varrd össze. Egyedül a szív marad a testüregben, nem véletlenül, ugyanis a túlvilágon pontosan megmérik a súlyát.
10. Készíts egy maszkot a fejnek. Tökéletesen olyannak kell lennie, mint amilyen az élőé volt. Bevonhatod arannyal is – persze csak ha a király fizetett a halála előtt!
11. Tedd a múmiát egy koporsóba (majd még egybe, azt pedig még egybe).

12. Tedd a gyomrot, a májat, a beleket és a tüdőt a megfelelő kanopusztartóba (ld. 58. oldal), tegyél hozzájuk nátront, és zárd le az edényeket.
13. Nyisd ki a múmia száját – ez életbevágóan fontos, mert csak így tud majd enni, inni, beszélni és lélegezni a túlvilágon!
14. Csukd le a koporsófedelet. Tedd a koporsót egy sírba vagy egy piramisba, majd zárd le a bejáratot, ezzel remélhetőleg megakadályozod a sírrablók betörését. (Ne aggódj, a múmiát nem börtönzöd be ezzel. A múmiának Ba-ja (lelke) van, s az úgy és akkor jár ki-be a sírba, amikor és ahogyan kedve tartja. Ha valaha is összefutsz egy Ba-val, rá fogsz ismerni: emberfeje és madárteste van.)
15. Énekelj egy gyászdalt az elhunytért. Íme egy egyiptomi példa:

> *Ó, istenek, fogadjátok házatokba ezt az embert,*
> *Halljon, ahogy ti hallotok,*
> *Lásson, ahogy ti láttok,*
> *Álljon, ahogy ti álltok,*
> *Üljön, ahogy ti ültök.*

(A dallamot magadnak kell megtalálnod, mivel nem ismerjük az egyiptomi zenét – valószínűleg csörgődobbal és dobbal kísérték az éneket.)

16. Rendezz halotti tort jó borokkal, zenészekkel, és hívj meg mindenkit. Sajnos a múmia már nem vehet részt rajta – érthető okból.

A múmia sorsa...

A múmiát koporsóba teszik, a koporsót pedig a sírba. A halottnak át kell kelnie egy Duat-nak nevezett veszélyes helyen: mindenütt szörnyek nyüzsögnek, forr a víz, tűzcsóvák... A mérget köpő kígyó különösen visszataszító. A szörnyeken a megfelelő szövegek mormolásával lehetett átjutni. A leghatásosabbnak az bizonyult, ha papiruszra írták ezeket a szövegeket, és a koporsóba vagy a koporsó mellé helyezték őket. A gyűjtemény neve: Halottak Könyve.

Ha szerencsésen maguk mögött hagyták a szörnyeket, elérték Yaru, vagyis a túlvilág kapuját, s újra láthatták barátaikat. Előbb azonban meg kellett felelniük a világ legnehezebb tesztjén a Két Igazság Csarnokában.

Megmérték a szívet. A mérleg másik serpenyőjében az Igazság Tollát helyezték el, amely elmúlt életük összes hazugságától volt súlyos. A három leghatalmasabb isten, Ozirisz, Anubisz és Thoth döntött a továbbiak felől.

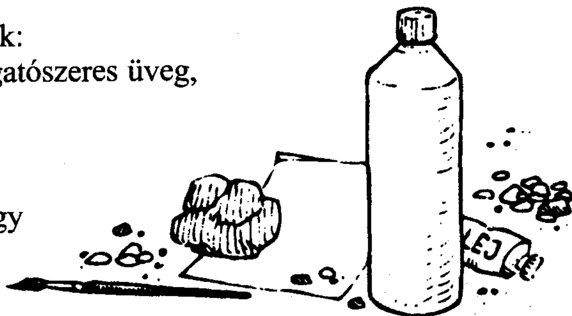

Ha a szív kiállta a próbát, gazdája beléphetett Yaru kapuján. Ha azonban könnyűnek találtatott... egy borzalmas krokodil, víziló és oroszlán keresztezésére emlékeztető szörny falta fel a szívet, s ezzel a tulajdonosnak örökre befellegzett!

Készítsd el a saját kanopusztartódat...

A belső szervek meglehetősen tisztátalanok, ezért a legjobb egy speciális tartályban tárolni őket. Az egyiptomiak agyagból készítették, te készítheted a sajátodat mosogatószeres palackból is.

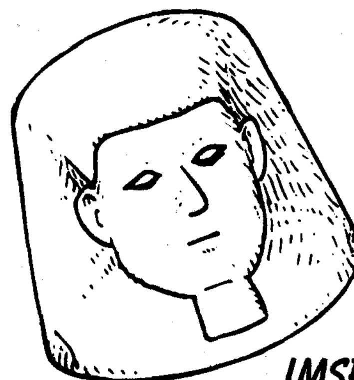
Hozzávalók:
egy mosogatószeres üveg,
festékek,
agyag,
rajzpapír,
homok vagy kavicsok,
ragasztó.

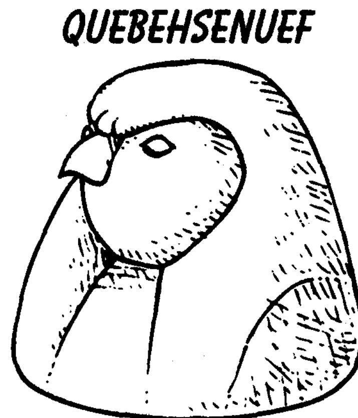

1. Vedd le az üvegről a kupakját és öblítsd ki.
2. Tekerd a papírt az üveg köré, és vágd méretre.
3. Rajzolj hieroglifákat, egyiptomi szimbólumokat, jelképeket a papírra – a kezedben tartott könyvből bőségesen meríthetsz ötleteket.

4. Ragaszd a papírt a palackra.
5. Tegyél egy kis homokot vagy néhány kavicsot az üveg aljára, hogy stabilan álljon a kanopusztartód.
6. Az agyagból készíts fedelet: formázd Hórusz négy fia egyikének a képére: Imsety – egyiptomi férfi, a májat őrzi; Duamutef – sakál, a gyomor gazdája; Quebehsenuef – sólyom, a belekre vigyáz; végül Hapi – majom, a tüdő őre.

Mire használható egy múmia?

Varázspor

II. Károly, Anglia királya (1630–1685) a múmiákból kiszóródó port gyűjtötte össze, hogy aztán bepúderezze magát vele. Teljes meggyőződéssel hitte, hogy a hajdani királyok nagysága száll rá a porukkal.

Tüzelőanyag

Olyan sok múmiát találtak az 1800-as években, hogy értékük erősen lecsökkent. Olyannyira elvesztették különlegességüket, hogy mozdonyokat fűtöttek velük, amikor a fa és a szén hiánycikk volt. A Thébában élő szegények a vászonszalagokat tüzelték el saját kályhájukban.

Szobadísz

A viktoriánus kandallókon igen népszerű dísz volt a vitrinben tartott múmiakéz vagy múmialáb.

Boszorkánykonyha

Már Shakespeare is ismerte ezt a felhasználási módot: a múmia felbukkan a „Macbeth" c. darab boszorkányjelenetében.

Festék

A 16. századi festők szentül hitték, hogy a festékhez kevert porított múmia meggátolja a száradás utáni megrepedezést.

MÚMIAMARADVÁNYOK FELHASZNÁLÓI KÉZIKÖNYVE

VARÁZSPOR

REMÉLEM, A POR HATALMA ERŐSEBB, MINT AZ ENYÉM...

TÜZELŐ

DOBJ MÉG EGY LÁBAT A TŰZRE, DRÁGÁM!

SZOBADÍSZ

CSAK EGY TÉRDRE FUTOTTA

BOSZORKÁNYKONYHA

MÁR MEGINT ELTÉVESZTETTED A VARÁZSIGÉT!

FESTÉK

Orvosság

A 13. századtól a 17. századig az egyiptomi múmiákat felaprították, és gyógyszerként adták a betegeknek. Bármilyen betegséget gyógyított, a csonttöréstől a náthaig. A 16. század végéig olyan sok múmia hagyta el szülőföldjét, hogy az egyiptomi kormány betiltotta az exportjukat. A múmiakereskedőknek sem kellett több, nekiálltak a hamisításnak. Egy francia utazó több mint 40 álmúmiát látott egy múmiagyárban.

Kísérleti nyúl

Sir Marc Armand Ruffer, angol tudós a múmiamaradványok vizsgálata során fényt derített több ókori egyiptomi betegségre. Ezek nagy része azonos azokkal, amelyektől mi is szenvedünk manapság.

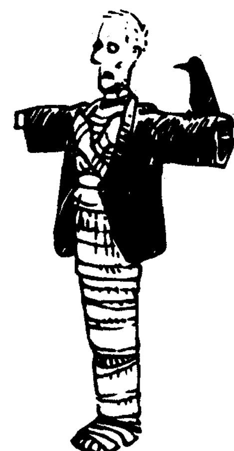
Papír-alapanyag

A rongyból készült papír mindig nagyon jó minőségűnek számított. A beduinok (Egyiptomban élő nomád törzs) rendszeresen loptak múmiákat, és papírgyáraknak adták el őket. Az amerikai papírgyáros, Augustus Stanwood, még a 19. század végén is importált múmiákat, hogy a kötözőpólyából papírt állítson elő. A szennyezett szalagokból előállított papír nem volt levélpapír minőségű, viszont kiválóan megfelelt a henteseknek, fűszereseknek, akik az árut csomagolták bele. Aztán egy kolerajárvány kitöréséért a múmiák rongyait tették felelőssé, úgyhogy sürgősen abbahagyták ezt a fajta papírgyártást. Nagyon sokan belehaltak a kórba... Vajon ez volt a hajdani egyiptomi királyok bosszúja?

Na és te mire tudnál használni egy múmiát? Kirakati bábunak? Ajtóütközőnek? Madárijesztőnek? Tanár-riogatónak?

KIRAKATI BABA

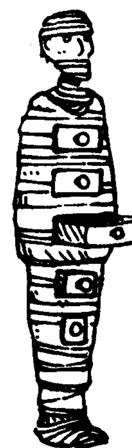
MADÁRIJESZTŐ

TANÁRIJESZTŐ

BÁNYAFA

FIÓKOS SZEKRÉNY

KIS KEDVENC

A múmia mint pénzforrás

Néhány kalandorvérű ember belevetette magát a múmiákkal és egyéb egyiptomi relikviákkal való kereskedésbe. Jól sejted, nem régészek voltak. Könnyű pénzszerzési lehetőséget láttak a múmiaüzletben, mint például...

Giovanni Belzoni

Belzoni egy kétméteres óriás volt. Eleinte egyszerű vásári erőművészként kereste kenyerét, majd Egyiptomba utazott, s ott különféle gépek eladásából élt. Hamar rájött, hogy vagyonokat kereshet a piramisok kincsével.

Legnagyobb vállalkozásaként II. Ramszesz szobrát szállította Angliába a sivatagon, a Níluson, majd a tengeren át. A szobor jelenleg a British Museumban található.

Mielőtt Belzoni elhagyta volna Egyiptomot, ezt a kérdést tették fel neki: „Olyan kevés a kő Európában, hogy a miénket kell elvinniük?" „Nem" felelte. „De az egyiptomi kő a kedvencünk."

Azonban még maga Belzoni sem próbálkozott olyan gyanús műkinccsel, mint...

Ginger

Talán emlékszel még Gingerre a 48. oldalról. Nos, valami nem egészen tiszta körülötte...

A British Museum gyűjteményében rengeteg múmia található, köztük igen jól konzerváltak is. Nekik azonban még fájt a foguk egyre, arra, aki a nagy fáraók előtti időkben élt. Tudták, hogy az egyszerű egyiptomiak a száraz, sivatagi homokba temették halottaikat, akik ugyanúgy mumifikálódtak, mint előkelő társaik. Honnan lehetne egy ilyen testet keríteni?

Felkerestek egy egyiptomi műkincskereskedőt, aki le is szállította nekik az árut, vagyis a vörösesbarna hajú Gingert, akit manapság is megcsodálhatunk a British Museumban. Igen ám, de ez a kereskedő hírhedt volt arról, hogy ha nem találta meg a keresett műtárgyat vagy múmiát, hát gyorsan legyártotta az illető múzeum számára. Vajon ezt tette Ginger esetében is? Nem tudhatjuk bizonyosan, hogy nem szárított-e meg egy friss hullát, és nem szállította-e 5000 éves múmiaként a híres angol múzeumba. No de mégis kit tett volna el láb alól? Egy furcsa tényre lehetünk figyelmesek az eset kapcsán: körülbelül ugyanakkor, amikor Ginger felbukkant a British Museumban, az egyiptomi kereskedő bátyja eltűnt... Véletlen egybeesés? Bizonyára...

A leghátborzongatóbb eset

Amikor a francia XIV. Lajos király elhunyt 1715-ben, a szívét annak rendje és módja szerint mumifikálták, az uralkodó végakarata szerint. A 19. században az egyik westminsteri főesperesnek valahogyan birtokába került a bebalzsamozott szív, ő pedig szépen elfogyasztotta vacsorára!

A FÁRAÓK ÁTKA

Igaz történet?

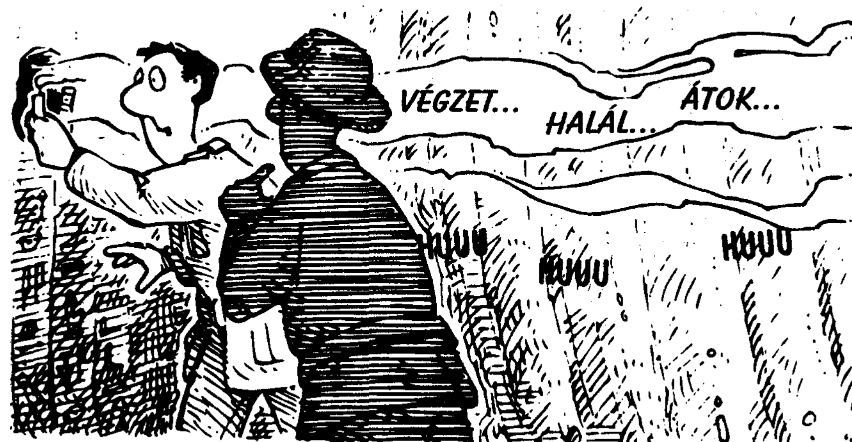
1922. november 26.

Howard Carter, a nagynevű régész évekig kutatott érintetlen királysír után, de hiába. A piramisok kongtak az ürességtől, a kincseket évszázadokkal korábban elvitték. Azonban a Királyok Völgyének pincéi még kecsegtettek némi reménnyel...

Végre egy még fel nem tört sírkamra bejáratához érkezett. Behívta az expedíció szervezőjét, Lord Carnarvont, hogy tanúja legyen a rég áhított sikernek. Carter az alábbiakat jegyezte föl:

Remegő kézzel egy kis lyukat vágtam a bal felső sarokban. Sötétség és üres tér, már amennyire egy vaspálcával ki tudtam tapogatni. Egy kicsit tágítottam a lyukat, s bevilágítottam egy gyertyával. Először semmit sem láttam. A kamrából kiáramló forró levegő megtáncoltatta egy kicsit a gyertyalángot. Aztán ahogy a szemem fokozatosan hozzászokott a fényhez, a homályból lassan kibontakoztak előttem a részletek. Furcsa állatok, szobrok, és arany – arany csillogott mindenütt. Feldúltan visszahőköltem. Lord Carnarvon idegesen kérdezte: „Látott valamit?" Csak ennyit tudtam neki válaszolni: „Igen, csodálatos dolgokat."

Carter éveket töltött kutatással, hogy végül századunk leglátványosabb felfedezését tegye – megtalálta Tutanhamon sírját. Vajon csak forró levegő távozott a sírból, amikor feltárták? Vagy útra kelt egy 3000 éves átok is, amellyel a a papok a király nyugalmát szándékoztak megvédeni?

Az átok

Gyorsan szárnyra keltek a különféle történetek. A sír feltárása napján, amikor a csapat utolsó tagja is visszamászott a felszínre, homokvihar támadt, és az üreg bejárata körül örvénylett. Miután elült a vihar, egy sólyom tűnt fel a láthatáron, és nyugat felé repült. A sólyom az egyiptomi királyi család szimbóluma – a nyugati irány pedig a halottak birodalmát jelzi. Lord Carnarvon 1923. április 6-án halt meg, kevesebb mint egy évvel a nagy felfedezés után. Egy szúnyog csípésébe halt bele, amely elfertőződött az arca bal oldalán. Amikor az orvosok megvizsgálták Tutanhamon múmiáját, egy furcsa anyajegyet fedeztek fel... az arca bal oldalán!

Azon az éjszakán, amikor Lord Carnarvon meghalt Kairóban, egy áramszünet miatt sötétségbe borult az egész város. Ugyanebben az időben Hampshire-ben, Angliában a kutyája is elpusztult. „Tutanhamon bosszúja!", suttogták mindenütt. A következő hónapok során a sírt meglátogató személyek halálát az átoknak tulajdonították. Egyikük egy egyiptomi herceg volt, Ali Farmy Bey, aki egészen a fáraókig vissza tudta vezetni a családfáját. Egy londoni szállodában találtak rá a holttestére, bátyja szerint öngyilkosságot követett el.

1929-ben Richard Bethell, aki segített Carternek összeállítani a sírban talált kincsek katalógusát, állítólag öngyilkos lett. Néhány hónappal később az újságok apja haláláról mint a 19. áldozatéról számoltak be...

Ma a 78 éves Lord Westbury kiugrott londoni lakásának hetedik emeleti ablakából, s azonnal szörnyethalt. Lord Westbury fiát, a Tutanhamon-ásatások híres régészének, Howard Carternek egykori titkárát tavaly novemberben holtan találták lakásán, jóllehet előző este még a legkitűnőbb egészségnek örvendett. Halálának pontos oka egyelőre ismeretlen...

Lord Westbury néhány nappal halála előtt állítólag ezt írta: „Nem tudok több borzalmat elviselni".

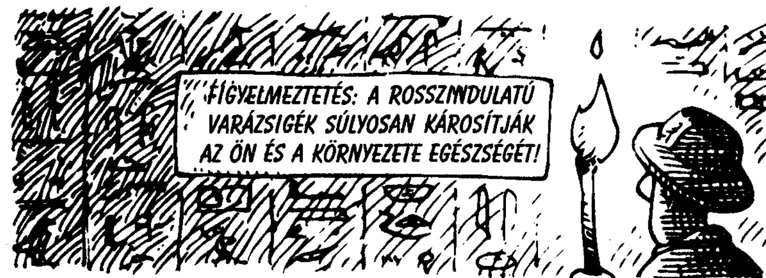
A rendőrség egy kővázát talált a szobában, melynek ablakán kiugrott. A váza korábban Tutanhamon sírjában volt. A halottak listája egyre terebélyesedett. Amikor Archibald Reid, egy másik régész is meghalt, éppen amikor egy múmia megröntgenezését tervezte, felhördült a sajtó: „Anglia a rettegés birodalmává változott!"

Arthur Weigall egyiptológus volt az átok huszonegyedik áldozata; „ismeretlen eredetű láz" végzett vele. Még egy Carter nevű amerikai szokatlan halálát is az átok számlájára írták.

Az átok leleplezése

Howard Carter az átokról szóló beszámolókat „nevetséges meséknek" nevezte, és azt állította, hogy a közönség szórakoztatására találták ki őket. Maga Carter 1939-ben halt meg természetes halállal, pedig nyilván őt, a sírba elsőként behatoló embert kellett volna az átoknak sújtania. Asszisztensei közül jópáran szintén magas kort értek meg. Doktor Derry, aki Tutanhamon testét vizsgálta, 88 éves koráig élt. 1933-ban egy német professzor, Georg Steindorff elhatározta, hogy kideríti, mi lappang az átok mögött. Úgy találta, hogy sem Lord Westbury, sem pedig a fia nem hozható összefüggésbe a sírral vagy a múmiával. Richard Bethell valószínűleg természetes halállal távozott az élők sorából, továbbá a Carter nevű amerikainak semmilyen kapcsolata nem volt Howard Carterrel. A múmiákat nem „átokkal" temették el, hanem varázsigékkel, melyeknek nem megölniük, csupán megijeszteniük kellett a fáraó esetleges ellenségeit.

Csak csodálkozhatunk azon, hogy mindezek ellenére a fáraó átkának legendája a mai napig rendkívül népszerű. Sok még a megoldatlan talány. Az emberek fantáziáját nem hagyja nyugodni az ősi, sötét titkok varázsa. Bizonytalanság és félelem fogja el őket, amikor ilyesmiről olvasnak. A fáraók titka pedig valószínűleg örökre titok marad.

A történet folytatódik

Akárhogy is, nehéz egy jó sztorit megcáfolni. Az emberek imádják a horrorfilmeket, és a megelevenedett múmiák tökéletes szörnyek. 1966-ban az újságok újra elővették az esetet. Ebben az évben az egyiptomi kormány úgy határozott, hogy kölcsönadja egy párizsi múzeumnak Tutanhamon kincseit. Egy egyiptomi múzeumtulajdonos, Mohammed Ibraham azt álmodta, hogy szörnyű halál vár rá, ha nem akadályozza meg a kincsek kivitelét az országból. Nem járt sikerrel. Az utolsó megbeszélés után hazafelé menet elgázolta egy autó, és két nappal később belehalt sérüléseibe.

Na, és te hiszel Tutanhamon átkában?

A múmia keze

A múlt század óta rengeteg „igaz" történet kering a múmiákról. Íme egy ízelítőül:

Lord Carnarvon!
Az Isten szerelmére kérem, legyen óvatos! A régi egyiptomiak olyan tudás és hatalom birtokában voltak, amiről nekünk, mai embereknek sejtelmünk sincs!
Barátja, Louis Hamon

Lord Carnarvon elolvasta a levelet, majd bosszúsan megrázta a fejét: „Egy ócska levél nem tarthat vissza attól, hogy tovább kutassam a sírokat!" Néhány nap múlva expedíciója megtalálta Tutanhamon mesés sírját, Lord Carnarvon pedig négy hónappal később hirtelen meghalt! Vajon miért írta Louis Hamon a figyelmeztető levelet barátjának? A múmia keze volt a dologban...

A HERCEGNŐT ÍGY AZTÁN A KEZE NÉLKÜL TEMETTÉK EL.

A LEVÁGOTT VÉGTAG ARAB CSALÁDOKBAN JÁRT KÉZRŐL KÉZRE, MAJD SZÁZADUNKBAN EGY SEJKHEZ JUTOTT.

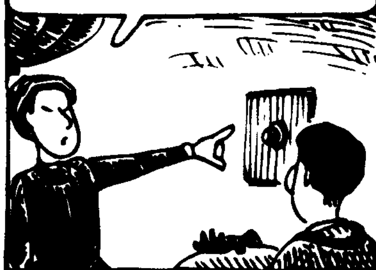

A SEJK A HERCEGNŐ KEZÉT AJÁNDÉKOZTA HAMONNAK.

HAMON FELESÉGE ELSŐ RÁNÉZÉSRE UNDORODOTT AZ AJÁNDÉKTÓL.

1922 OKTÓBERÉBEN AZONBAN HAMONÉK MÉGIS KINYITOTTÁK A PÁNCÉLSZEKRÉNYT. KŐVÉ DERMEDTEK A RÉMÜLETTŐL...

ÍGY AZTÁN OKTÓBER 31-ÉN, HALOTTAK NAPJÁN, HAMON IMÁKAT OLVASOTT A HALOTTAK KÖNYVÉNEK EGY MEGSÁRGULT PÉLDÁNYÁBÓL.

AMINT BECSUKTA A KÖNYVET, HIRTELEN AZ EGÉSZ HÁZ SÖTÉTSÉGBE BORULT.

EGY SZÉLROHAM KINYITOTTA AZ AJTÓT... HAMONÉK TÉRDEI CITERÁZTAK A RÉMÜLETTŐL. EGYSZER CSAK EGY EGYIPTOMI NŐ TŰNT ELŐ A HOMÁLYBÓL.

AZ ALAK A KÉZ FÖLÉ HAJOLT, MAJD ELENYÉSZETT.

HÁTBORZONGATÓ SÍRRABLÓK

Mekkora hatalma lehet egy sírrablónak? Nem csekély, hiszen megváltoztatták Egyiptom történelmét! A fáraók piramisokat építettek maguknak, hogy biztonságban tudhassák múmiájukat – a sírrablók betörtek oda, és ellopták a fáraókkal eltemetett kincseket. Ezért aztán a fáraók nagyobb és erősebb piramisok építésével próbálkoztak. A sírrablókat azonban nem olyan fából faragták, hogy feladják a küzdelmet. A piramisokból elvittek mindent az utolsó szögig. A végén a fáraók hátráltak meg. Rájöttek, hogy a piramis nem más, mint egy hatalmas, kőből készült reklám, éppen csak a hirdetés szövege hiányzik róla: „Gyertek csak be, tele vagyok kincsekkel!" Az egyetlen megoldás a sírok elrejtése volt. Ettől kezdve a fáraók sziklák közé eldugott pincékbe temetkeztek.

Tehát az egyiptomiak a sírrablók miatt hagytak fel a piramisépítéssel. De a sírrablók és a sírépítők közötti évszázados harcban néha a tolvajok is pórul jártak...

A múmia bosszúja

Emberünk végül elérte célját, a kőkoporsó ott fekszik előtte. Talán kimondhatatlan gazdagságot rejt – annyi aranyat, amit élete végéig szórhat? A koporsófedél nehéz volt. Lihegve erőlködött, hogy felemelje. Por és törmelék hullott rá a tetőről. Végül rés támadt a koporsófedélen. Szusszant egyet, majd újult erővel folytatta a munkát. A rés tágult. Izgalmában nem vette észre, hogy már kövek potyognak a mészkő mennyezetről. Még egy lökés a fedélen. A kő csikorgása visszhangzott a sírban. Egyik kezével benyúlt a koporsóba. Újabb csikorgó hang hallatszott, ez azonban már nem a koporsófedélé volt, hanem a sírboltozaté. A betöréskor túlságosan meggyengült a tető, s lassan lefelé kezdett csúszni. Túl későn próbálta kiszabadítani a kezét a koporsóból. Túl későn vette észre, hogy a kapzsiságáért az életével fizet. A sír teteje lezuhant, és összezúzta őt. Maradványait 1970-ben találta meg egy régészcsoport, amikor elmozdították a követ, hogy kiássák a koporsót. Egy csontvázat láttak rongyokba csavarva, egyik keze még mindig a koporsóban. A rongy – valaha kabát – zsebében pedig valami olyasmire bukkantak, ami teljesen elképesztette őket. Ez a valami elárulta nekik a sírrabló halálának időpontját, mivel az nem volt más, mint egy újság maradványa, 1944-ből!

Útikalauz sírrablók számára

Repülj vissza az időben néhány ezer évet. Éppen az ókori Egyiptomban utazgatsz, és már nincs egy huncut filléred sem. Ki akarsz rabolni egy piramist vagy egy sziklasírt. Nem árt néhány jótanács:

1. Ugye tudod, milyen büntetés jár a rajtakapott tolvajnak? Kínzás, majd kivégzés. Légy nagyon óvatos!
2. Ne sajnálj egy kis pénzt a helyi hivatalnokok megkenésére. Nyerj meg közülük néhányat, még akkor is, ha ez sokba kerül. Ha túlleszel az egészen, mesés vagyon ura leszel.
3. Szervezz magad köré egy hét-nyolc tagú bandát. Szükséged lesz néhány kőművesre, akik lehetővé teszik a bejutást, egy kovácsra, aki majd beolvasztja a talált aranyat és ezüstöt, egy csónakosra, aki oda- és visszaszállít, vízhordókra.
4. Ha lehetséges, keress egy hátsó bejáratot a sírba, így a papok később fedezik fel a lopást. A főbejáratok sértetlen pecsétjei láttán megnyugszanak, s azt hiszik, teljes biztonságban tudhatják a múmiát, pedig valójában te vagy biztonságban!
5. Fizess le mindenkit, akinek köze lehet a temetéshez:

Koporsókészítő: ha a koporsó egyik oldalát csapóajtónak ácsolja, nem kell majd feltörnöd a pecséteket, és leemelned a fedelet, hogy hozzáférj a múmiához. Egyszerűen kinyitod a csapóajtót, és kihúzod a múmiát.

Sírpecsételő: Ő pecsételi le a sírba vezető három ajtót.

A család csak a legkülső ajtó lepecsételését nézi végig. Fizesd meg busásan, és bízhatsz abban, hogy a két belső ajtón nem találsz majd pecsétet.

A sír őrei: Unalmas meló. Egy kis sírrablás színt visz egyhangú életükbe. Könnyen színlelhetik, hogy lelkesen őrzik a sírt, amikor azt már régen kifosztottad.

Papok: Gazdag népség. Rengeteg pénzt kell nekik ígérned cserébe azért, hogy „ne nézzenek oda", amikor betörsz.

Udvari hivatalnokok: Ha elterjed a pletyka, hogy kifosztottál egy sírt, letartóztatnak. Jobb megelőzni a bajt, és lefizetni őket. Hazudhatnak az érdekedben, állíthatják például, hogy „ellenőriztük, senki nem járt a sírban", megvédhetnek a törvény előtt.

6. Tanulj meg néhány ügyes fogást. Például úgy szerezheted meg gyorsan az aranyat, ha felgyújtod a sírt. Minden fa elhamvad, az arany pedig tócsákká olvad. Várd meg, amíg lehűl és megszilárdul – aztán már csak össze kell gyűjteni. Hátborzongató!
7. Köss üzletet utazó kereskedőkkel. Ők minden kellemetlen kérdezősködés nélkül megveszik tőled a lopott kincseket. (A 20. században „orgazdának" hívják őket.)
8. Próbáld megállni, és ne költs hirtelen túl sokat. Sok sírrabló ezzel buktatta le magát. Az emberek kíváncsiak, tudni akarják, honnan származik a hirtelen nagy vagyon.
9. Legalább annyira ismerd a sírt, mint az építője. Sok sírépítőből lett később sírrabló. Ha késett a bérük, nem volt mit enniük. Sztrájkkal, tüntetéssel próbálkoztak, majd amikor nem jutottak eredményre, kirabolták a sírokat, melyek építésénél segédkeztek.

10. A szakma csúcsa, ha még a temetés előtt ellopod a holttestet! Valaki egyszer már megtette, méghozzá az egyik nagy fáraó anyjával. Mi így rekonstruáltuk az esetet...

Elvesztettem a mamám múmiáját!

Kheopsz igen hiú ember volt, mi tagadás. A fáraók évek óta piramisokba temetkeztek, melyeknek csodájára járt az egész világ. Kheopsz azonban többet akart.

– Azt akarom, hogy az én piramisom legyen minden idők legnagyobb piramisa!

– Természetesen, felség – válaszolta mosolyogva Juszuf főminiszter. – A legnagyobb piramist a legnagyobb fáraónak. Magam nézek utána a dolognak – ígérte. Ezzel Juszufból egycsapásra a birodalom legfontosabb embere válhatna... természetesen Kheopszot nem számítva. Juszuf értett nagyhatalmú főnöke nyelvén.

– Biztonságos piramisra van szükségem, érted, Juszuf, biztonságosra! Az idők végezetéig ott szándékozom maradni, és nem tűröm, hogy holmi sírrablók háborgassanak a túlvilágon!

– A legbiztonságosabb sír lesz, ami valaha is létezett, felség – ígérte a főminiszter.

– És a legnagyobb! – figyelmeztette őt még egyszer Kheopsz.

– Természetesen a legimpozánsabb méretű, felség – hajbókolt Juszuf, majd nekilátott a fontos feladat kivitelezéséhez.

Kheopsz anyja, Hetepheres felsóhajtott:

– Én már nem érem meg az építkezés végét, és soha nem látom meg a piramisodat!

– Talán ebben az életedben nem, de a túlvilágról minden bizonnyal. És egy nap majd én is csatlakozom hozzád – ígérte neki Kheopsz.

– Ha a sírrablók engedik, fiam.

– A sírrablók soha nem fogják átlépni a piramisom küszöbét! – üvöltötte Kheopsz magából kikelve.

– A saját piramisomra gondoltam, fiam, nem a tiédre – nyugtatta meg szelíden az anyja.

– Anyám, esküszöm az istenekre, hogy a te sírod is ugyanolyan biztonságos lesz, mint az enyém!

– Reménykedem benne, fiam – felelte szomorkás arccal az anyja.

Az évek teltek, Kheopsz Nagy Piramisa épült... és Hetepheres meghalt. Kheopsz gyászolt. Olyan nagyszabású temetési ünnepséget rendezett az anyja számára, amilyennek a sajátját is elképzelte. Ezrek vonultak ki Dashur poros útjaira, hogy végső nyughelyére kísérjék Hetepheres-t. Több ezer szempár látta az ékszereket, az aranyból és ezüstből készült szobrokat, a drágaköveket s a királynő arany bútorzatát, mely szintén túlvilági kényelmét szolgálta a továbbiakban.

Tátott szájjal bámulták, s arról ábrándoztak, hogy megszereznek egy icipici darabot ebből a gazdagságból.

A sírt nehéz kövekkel zárták le, és éjjel-nappal őrizték. Senki nem juthatott be... Valakinek mégis sikerült.

Juszuf vitte meg a szörnyű hírt a fáraónak.

– Lehetetlen! – üvöltötte a király. – Megígértem neki! Megígértem neki, hogy biztonságban lesz. A teste nélkül soha nem találkozhat velem a túlvilágon!

Hirtelen saját főminisztere ellen fordult:

– Kivégeztetem a felelősöket!

– De felség, a test biztonságban van – felelte lágyan Juszuf. – Nincs szükség vérengzésre.

– Biztonságban van?

– A koporsó még ott van – mondta Juszuf nyugodtan.

– Hála legyen nektek, Ozirisz és Ízisz! – lélegzett fel a király. – De ez soha nem fordulhat elő többet. Találnunk kell egy újabb nyughelyet... egy titkosat, valahol a piramisom környékén. Vagyonának nagy része abban a koporsóban van!

– Tudom, felség, tudom – mosolygott Juszuf. – És már van is egy nagyszerű tervem!

Juszuf ötlete zseniálisnak bizonyult. A rejtekhelyet annyira eldugták, hogy 3000 évig senki nem háborgatta a királynő nyugalmát. A sírrablók és a régészek csak az első sírhelyet ismerték, és tudták, hogy a koporsót máshová helyezték. Rengeteg időt töltöttek a kereséssel, de semmit sem találtak, egészen addig, amíg... Egy fotós éppen felvételeket készített a Kheopsz-piramis környékén folyó régészeti ásatásokról. Egy szilárdnak tűnő sziklára állította fel a fényképezőgép háromlábú állványát, az állvány egyik lába azonban belecsúszott a sziklába... No de semmi nem hatol át egy tömör kövön.

A régészek gondosan lesöpörték a homokot a felületről. Nem szikla volt, hanem gipsz, és egy üreg nyílását takarta. A gipszet könnyen eltávolították, az üreg viszont kőtömbökkel volt megtöltve. Egymás után kiemelték a tömböket. Az üreg nagyon mélynek tűnt, sokat dolgozhattak vele Kheopsz munkásai. 30 méterrel lejjebb a régészek rábukkantak a sírkamrára. A fa berendezés régen porrá omlott, a hatalmas fehér kőkoporsó azonban érintetlenül feküdt előttük. Ilyennek láthatta Kheopsz is a titkos temetés előtt. Nyolcan várták a földalatti sírban a koporsó kinyitását. Mindnyájan egy 2500 éves múmiára számítottak. De két ezüst karperecen kívül – Hetepheres vagyonának gyér maradéka – semmi egyebet nem találtak. A sírt valóban nem nyitotta fel még senki. Szegény Kheopsz egy üres koporsót temetett el. Talán azóta is keresi a túlvilágon a mamáját... s talán egy igen csalafinta főminiszter figyeli őt mosolyogva.

Modern sírrablók

Az ókori Egyiptom papjai nesztelenül siklottak tova a csillagtalan sötétségben. Szolgáik cipelték a hátborzongató rakományt – 30 múmiát! A papok azonban nem sírrablók voltak, hanem éppen ellenkezőleg: a sírok őrzői.

A rablók a Királyok Völgyébe jöttek, hogy kifosszák a sírokat. Nem elégedtek meg az arannyal, felnyitották a múmiák pólyáját is, hogy az elrejtett ékszerekhez is hozzáférjenek. Mindenki tudta, kik követték el a tolvajlásokat, de senki nem fékezte meg őket. Befolyásos barátokra tettek szert, így, ha el is kapták őket, hamarosan kiszabadultak. A papoknak már csak egy fuvarra volt szükségük, hogy összes istenkirályukat, királynőjüket biztos helyen tudják. A legnagyobb királyok múmiái így leltek új és titkos otthonra a sziklás völgy alatt. A rongyos pólyákat megfoltozták, a maradék kincset is magukkal hozták. A végén lezárták a sírt, és elrejtették a bejáratot. Évezredeken keresztül sikerült távol tartani a sírrablókat.

A történészek tudtak a 30 nagy királyról és királynőről, a régészek viszont nem tudták nekik megmutatni, hol is vannak eltemetve. Az 1880-as években aztán egy új rablóbanda megoldotta a rejtélyt...

Mohammed története

Mohammed alig állt a lábán. A teste telis-tele volt zúzódásokkal. Utolsó erejével elvonszolta magát a bátyja házáig, ahol majdnem összecsuklott. Idősebbik bátyja, Ahmed leültette egy székre, és hozott neki egy erős kávét.

– Mondtál nekik valamit? – kérdezte Ahmed.

Mohammed büszkén rápillantott.

– Elkaptak a rendőrök. Lehajították egy cella padlójára, a talpamat sütögették!

– Mondtál nekik valamit vagy nem? – sürgette a másik bátyja.

– Semmit az égvilágon! – sziszegte Mohammed. – Azt akarták tudni, honnan van pénzünk. Azt feleltem, hogy megdolgozunk érte. Erre megvertek. Aztán arra voltak kíváncsiak, mit tudok a sírokból lopott díszekről. Természetesen semmit. Erre újra megvertek.

– Bátor vagy, Mohammed – mosolygott rá a kisebbik bátyja.

– Mentem a nyomorult bőrötöket – felelte gúnyos mosollyal Mohammed.

– Hálásak vagyunk – bólintott Abdul.

Mohammed ránézett:

– Mennyire vagytok hálásak?

– Nagyon!

– Úgy értem, mennyit ér nektek a hallgatásom?

Mohammed kihörpintette a méregerős kávét. A testvérek vállat vontak:

– Mindig egyenlően osztjuk el a pénzt és minden mást ötünk között.

– Mostantól kezdve a felét akarom! – közölte Mohammed.

A testvérek egymásra néztek. Egyikük elmosolyodott. Egy másik követte a példáját. Egyszer csak Mohammed mind a négy bátyja nevetett. Ahmed ennyit mondott:

– Elfelejtetted, hogy 1871-ben én találtam meg a 30 múmia sírját. Ha valakit, akkor engem illet a fele vagyon!

– És ha nem lennél annyira kapzsi, és juttatnál valamicskét a múzeumi embereknek is, nem hoznák a nyakunkra a zsarukat – érvelt Mohammed. – Többet akarok! Végülis megszenvedtem érte.

Ahmed tovább mosolygott:

– Nem!

Mohammed földhöz vágta a csészéjét, és becsapta maga mögött az ajtót.

– Úgy legyen! – mormogta, miközben elbicegett az éjszakában.

Néhány perc múlva már egy múzeumi tisztviselő ajtaján kopogtatott.

– Mr. Maspero? – kérdezte.

– Nincs itthon. Én az asszisztense vagyok, Emil Brugsch. Miben segíthetek?

– Semmiben. Én tudok segíteni maguknak – mondta Mohammed, és elmesélte történetét.

Brugsch csendben figyelt, amíg Mohammed elmagyarázta, hogyan találtak rá a sírra. Egy elkószált kecskét keresett, amikor egy meredeken lejtő folyosó bejáratára bukkant. Hozott egy lámpát, és kiderült, hogy egy sírkamrát talált, benne 30 múmiával és a kincseikkel. Természetesen minden érték az Egyiptomi Múzeumot illeti, így Mohammedék törvénytelenül adták el őket. Több mint tíz éve adogatják el apránként a kincseket, titokban a gyűjtőknek.

– Megmutatná nekem azt a sírkamrát? – kérdezte Brugsch.

Mohammed bólintott.

– Amikor legutóbb bajba keveredtünk, Mr. Pawar, Nyugat-Théba polgármestere húzott ki bennünket a csávából... természetesen jól megfizettük. Mondja, Mr. Brugsch, biztos, hogy ezért nem kerülök börtönbe?

Brugsch felnevetett.

– Ha minden igaz, amit mesélt nekem, nemhogy nem megy börtönbe... egyenesen Egyiptom nemzeti hőse lesz!

– A lopott kincsek...

– Ó, azzal nem törődnek. Mi a múmiákat szeretnénk megkaparintani. Bemegyünk?

Brugsch megtalálta a sírokat, de a múmiákért meg kellett küzdenie. A közeli városka lakóinak fülébe jutott a hír a felfedezésről, és meg akarták akadályozni a régészt abban, hogy halott királyaikat elvigye tőlük. Amint lehajóztak a Níluson a kairói múzeumig, a helyi lakosság felsorakozott a part mentén, jajveszékelt és sírt, akárcsak őseik hajdanán, évezredekkel ezelőtt. Később, az utazás során, kalózok támadták meg a hajót, és megpróbálták megszerezni a kincseket. Ez egyszer azonban gondosan őrizték őket, és hiánytalanul eljutottak a Kairó Múzeumba. Mit gondolsz, mi történt Mohammeddel?

A. Börtönbe csukták?
B. Kapott 500 font jutalmat?
C. Kivégezték?
D. Munkát kapott a sírok feltárásánál?
E. Végzett vele a fáraó átka?

Helyes válasz: B és D

A NAGY FOLYÓ

Mi köze a Nílusnak a piramisokhoz?

Minden. A Nílus nélkül nem lennének piramisok. Észak-Afrika hajdanán füves táj volt, a mai Egyiptom területét víz borította. Később, kb. 9000 évvel ezelőtt a terület kezdett kiszáradni, s emberek népesítették be. Még szárazabbá vált az éghajlat – a lakosság közelebb költözött a folyóhoz, a Nílushoz. De miért kezdtek el építkezni? Íme négy kulcs a megfejtéshez. Ugye érted, hogyan vezet mind a piramisok építéséhez?

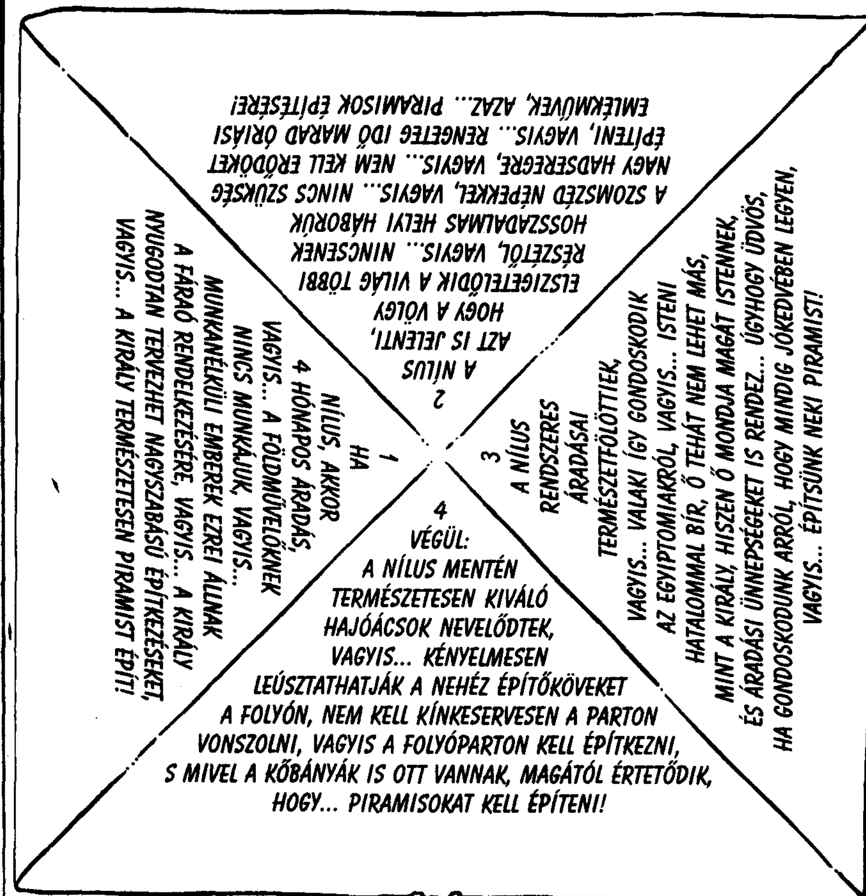
1. A Nílus minden évben kiáradt, s jó talajt biztosított a gabonának. Természetesen csak az árhullám levonulása után kezdtek el dolgozni a földeken.

2. A Nílus völgyén kívül eső terület elsivatagosodott – így egyrészt elzárta Egyiptomot a világ többi részétől, másrészt viszont nem kellett elenszenves szomszédokkal bajlódni.

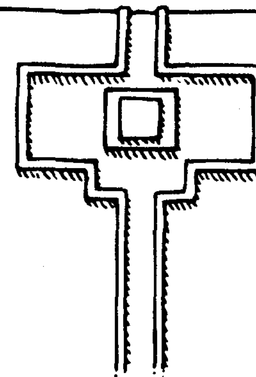
3. A földművesek nem ismerték a kereket, viszont megtanulták hajót ácsolni, amikor az áradások idején a házakat és a falvakat elvágta a külvilágtól a víz.

4. Az Afrika trópusi esőerdőire hullott csapadék a Nílusba jutott, s úgy felduzzasztotta, hogy a folyó kiáradt. Az eső ritka vendég lévén Egyiptomban, az életadó Nílus áradását isteni ajándéknak tekintették.

Az alább látható piramis négy oldaláról megtudhatod, milyen szoros a kapcsolat a Nílus és a piramisok között.

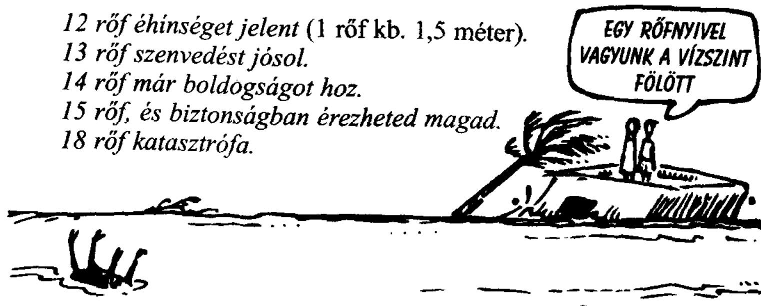

Most kikészítheted a barátaidat – adatok a Nílusról

1. A Nílus rettentő hosszú folyó: a legelső vízeséstől a Földközi-tengerig 960 km!
2. Három folyó találkozik benne: a szudáni Atarba, az etiópiai Kék Nílus és az ugandai Fehér Nílus.
3. A Nílus áradása minden évben nagyjából ugyanakkor kezdődik – június közepén. A part menti köveken mindig megjelölték a vízszintet, ezért el is nevezték ezeket a sziklákat „Nileométerek"-nek.
4. Az áradás októberig tart.
5. A víz rengeteg fekete hordalékot, iszapot hoz magával, s azt vastag rétegben lerakja a völgyben – így teszi termékennyé a talajt. Az egyiptomiak Kemethnek, vagyis Fekete Országnak hívták földjüket, a folyó által lerakott hordalék színe miatt.
6. Novemberben kezdtek kibújni a vetemény első hajtásai. Az árhullám magasságából következtetni lehetett a várható termésre. Egy római utazó, Plinius így írt:

12 rőf éhínséget jelent (1 rőf kb. 1,5 méter).
13 rőf szenvedést jósol.
14 rőf már boldogságot hoz.
15 rőf, és biztonságban érezheted magad.
18 rőf katasztrófa.

A katasztrófa akkor következett be, amikor az árhullám olyan magas volt, hogy elmosta a sárkunyhókat.

7. Hérodotosz, görög utazó így örökítette meg az áradást:

   Amikor a Nílus kilép medréből, a föld egy óriási tengerré változik, s a városok apró kis szigeteknek tűnnek.

8. A Níluson közlekedett Egyiptom apraja-nagyja, s a hosszabb utakat szinte mindig hajón tették meg.
9. Ma már nincs áradás a Níluson, ugyanis 1971-ben átadták az asszuáni gátat. A gát azonban váratlan problémákat vetett fel. Ha nincs áradás – nincs iszap. A talaj kimerül, s a földművesek kénytelenek drága pénzért műtrágyát vásárolni, hogy pótolják az eddig ingyen kapott, ám ma már hiányzó tápanyagot a földből.
10. A Nílus természetesen számos költőt és dalnokot megihletett. Egy pap művéből idézünk:

   Üdvözöllek, ó, Nílus...
   Te táplálod Egyiptomot...
   Áradásod nyomán megújul a föld...
   Örvendünk, amikor eljössz, ó, Nílus!
   Örömünk hatalmas, amikor eljössz!
   Te táplálod az embereket és az állatokat...
   Örvendünk, amikor eljössz!

(Valószínűleg nem lenne sláger – de azért mégiscsak fennmaradt 3000 évig.)

11. A sivatag ott kezdődött, ahol az árterület végződött. Olyan éles volt a különbség, hogy az ember egyik lábával virágos réten, a másikkal meddő sivatagban állhatott. A sivatagot „Dashre”-nak, vagyis Vörös Földnek hívták.

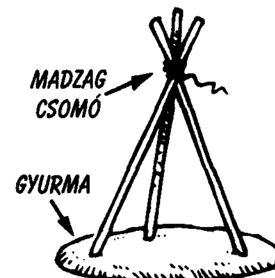

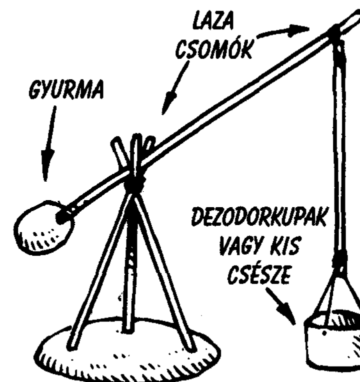
12. Az egyiptomi évet a Nílushoz igazodva 3 részre osztották: az áradás évszaka, a vetés évszaka és az aratás évszaka.
13. A parasztoknak minden évben öntözőcsatornákat kellett építeniük, ez egyfajta adó volt, amivel a fáraónak tartoztak. A királyi munkák elől való meglógás vagy meglógási kísérlet büntetést vont maga után, általában verést. A büntetés elől sem volt érdemes elmenekülni, mert a bűnös távollétében a családján hajtották végre az ítéletet.
14. A folyó vizéből tartalékot is képeztek, amiből aztán az árhullám levonulása után öntözték a mezőket egy speciális öntözőberendezés segítségével. A shaduf egy állványzat, mely egy rudat tart. A rúd egyik végén egy nehezék, a másikon egy vödör volt, melyet a vízbe merítettek. Ezzel a találmánnyal egyetlen ember több ezer liter vizet tudott felhúzni egy nap. Annyira egyszerű az elkészítése, és olyan hatékony, hogy mind a mai napig használnak ilyen szerkezeteket. Te is megpróbálkozhatsz vele!

Készíts shaduf-ot

Az egyiptomi parasztok három vaskosabb faágat használtak az öntözőberendezéshez, neked vékonyabb vesszőkre lesz szükséged a makettéhez.

1. Keress 3 db 20 cm hosszú egyenes rudacskát. Kösd őket össze, ne túl szorosan, a végüktől 3 cm-re. Hagyj egy kis madzagot lazán kilógni a csomóból.
2. Állítsd fel a pálcákat úgy, mintha egy sátrat készítenél – ez az állvány. A pálcák végét nyomd bele gyurmába, hogy szilárdan álljon a kis építmény.

3. Keress egy másik egyenes, 35 cm-es pálcát. Ebből lesz az emelőkar. A lógó madzaggal rögzítsd a csúcshoz az egyik végétől 12 cm-re.
4. Az emelő rövidebb végére ragassz gyurmát nehezéknek, a rövidebb végéhez pedig köss hozzá egy 15 cm-es pálcát.
5. Már csak egy vödröt kell kerítened – ez lehet pl. egy műanyag kupak. Fúrj rá 3 lyukat, és kösd hozzá a függőlegesen lógó rudacskához.

Gratulálunk! Sikerült megépítened egy egyszerű, de tagadhatatlanul nagyszerű szerkezetet!

BEMUTATKOZNAK AZ ISTENEK

Micsoda szemlélet – az élet felét a haláltól való rettegéssel tölteni! Márpedig az egyiptomiak számára a halál súlyos problémát jelentett. Mindenáron el akartak jutni a lelkek birodalmába, amiről a papok beszéltek. Nem olyan klassz, mint az istenek világa, ahová a halott fáraók lelke került, de a földi életnél mindenképpen jobb. Még azt is tudták, hol van ez a hely az égben... pontosan a nyugati horizont fölött. Na de Anubisz szentséges térdkalácsa! Egy mezei egyiptominak borzasztó számú istenhez kellett fohászkodnia életében, hogy valaha eljuthasson oda! És ha neadjisten megfeledkezett valamelyikükről, semmi jóra nem számíthatott. (Hmm... igazán sajnálom, Anubisz... szerintem isteni a térdkalácsod.) Az istenek hihetetlenül öregek voltak, már az emberiség létrejötte előtt léteztek. Az embereket hol játékszerként, hol szolgaként kezelték. Mindent szemmel tartottak a világban, a legapróbb eseményről is tudtak. Tiszteletet követeltek. Íme egy áttekintő tabló:

Sobek – a krokodilfejű isten. Ő felügyelte a víztartalékot.

Thoth – az íbiszfejű isten; ő találta fel a beszédet és az írást.

Szeth – a sivatag és a viharok istene. Ozirisz ellensége.

Szekmeth – a háború oroszlánfejű istennője.

Hathor – a szerelem bikaszarvú istennője, egyben a boldogság, a tánc és a zene felelőse.

Ptah – ő nevezett el mindent ezen a földön. Csak kimondta a dolog nevét, és ezzel létrehívta őket. (Jó kis trükk, nem? Ha én erre képes volnék... jégkrém, marsutazás... és még sorolhatnám.)

Ízisz – Ozirisz felesége. Különös gonddal ügyelt a nőkre és a gyerekekre.

Bes – a boldogság törpeméretű istene, a család védelmezője.

Anubisz – a halottak sakálfejű istene. A múmiák elkészítésénél is segédkezett.

Ozirisz – a halottak és az újjászületés istene, az Alvilág és a Föld ura. Az idők kezdetén ő tanította meg az embereket a földművelésre.

Kihez forduljak?

Melyik istenhez szeretnél imádkozni? Írd be a megfelelő nevet!

Ó hatalmas .... Szomjazik a földem, s a vetemény egyre fonnyad.

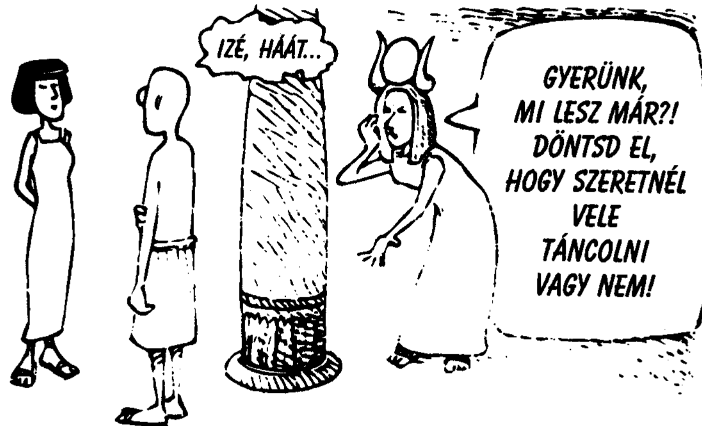
Ó nagy .... A legkisebb fiam három hónapja meghalt lázban, s a feleségem azóta vigasztalhatatlan. Kérlek, segíts neki újra mosolyogni.

Ó bölcs .... A fiamnak az írnok szakmát szemeltem ki, de annyira olvashatatlanul ír, hogy a tanárai ki akarják rúgni az iskolából. A verés nem használ.

Kérlek, adj nekem erőt, ó bosszúálló .... Vörös Földről jött fosztogatók támadták meg városunkat. Segíts, hogy legyőzzük őket!

Ó mindenható .... Meghalt a férjem, és én az összes megtakarított pénzemet a mumifikálására költöttem, hogy a kedvedben járjak. Kérlek, segítsd őt át a lelkek világába!

Kérlek, bájos .... Őrülten belehabarodtam egy gyönyörű lányba, de szerinte rettentő nevetségesen táncolok. Tényleg sokat ügyetlenkedek, képes vagyok hasraesni a saját lábamban.

Imádkozz egyiptomi módra

Az alábbi történetben minden egyiptomi hisz...

Ozirisz földi király volt, s furcsa módon mindenki szerette... vagy majdnem mindenki. Felesége, Ízisz imádta, s alattvalói is kedvelték... persze azért akadt kivétel. A bátyja, Szeth kifejezetten gyűlölte. Féltékeny lett a sikereire, ezért aztán fondorlatos tervet főzött ki. Hogyan tegye el úgy láb alól a testvérét, hogy az ne tudódjon ki?

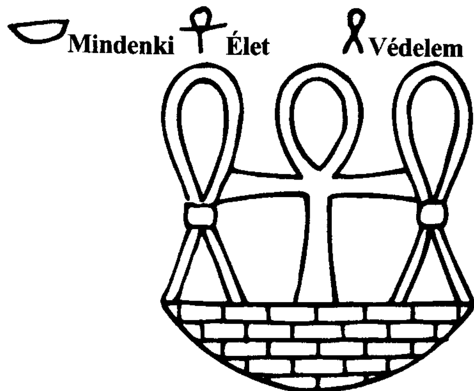
Mi lenne, ha Ozirisz teste soha az életben nem kerülne elő? Miért is ne? Gondoskodni kell arról, hogy senki se találhassa meg a holttestet. Véres meló volt, de hát túl kellett esni rajta. Szeth először meggyilkolta Oziriszt, majd feldarabolta a tetemet 14 részre. A húscafatokat aztán szétszórta a Nílus partján, a többit pedig a krokodilokra bízta. Azonban a kitűnő terv megbukott. Ízisz mindent bejárt, minden zugot felkutatott, s végül meg is találta férje testének maradványait. Óvatosan összeillesztette a darabokat, majd vászonpólyába csavarta a testet, hogy ne essen szét. Ilyenformán Ozirisz volt az első egyiptomi múmia. Ezután Ízisz Anubisztól kért segítséget. Anubisz életet lehelt Oziriszba, azonban emberként már nem térhetett vissza a földre; átköltözött a túlvilágra, és ő lett a halottak istene.

Anubisz lett a balzsamozás istene, Ízisz pedig a halottak védője. És Szeth? Hórusszal, Ízisz és Ozirisz fiával kellett megmérkőznie. A hosszú és kegyetlen harcban sikerült kiszúrnia Hórusz egyik szemét, de végül mégis ő maradt alul, s arra lett kárhoztatva, hogy hátralévő életét a halottak birodalmában töltse.

Bűvöld el a barátaidat

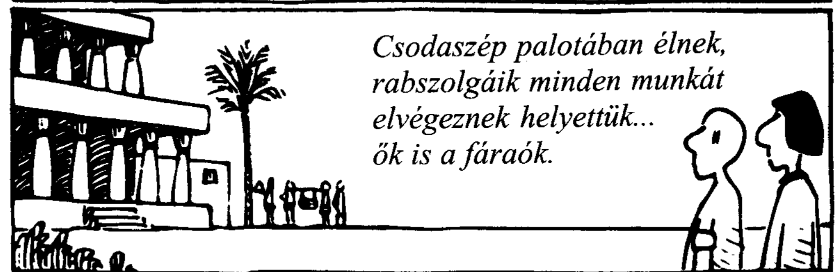
Az egyiptomiak tücsköt-bogarat összehordtak, és el is hitték őket; rettentően babonásak voltak. Hittek a szerencsét hozó talizmánban is. Ezt te is könnyen elkészítheted magadnak papírból, s aztán hordd a nyakadban éjjel-nappal. Az alábbi három szimbólum egyben egyiptomi hieroglifa is, s jelentése három szó...

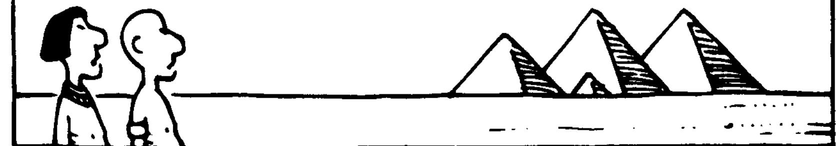

BAJKEVERŐ EGYIPTOMIAK

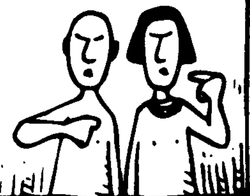
Fair-e a fáraó?

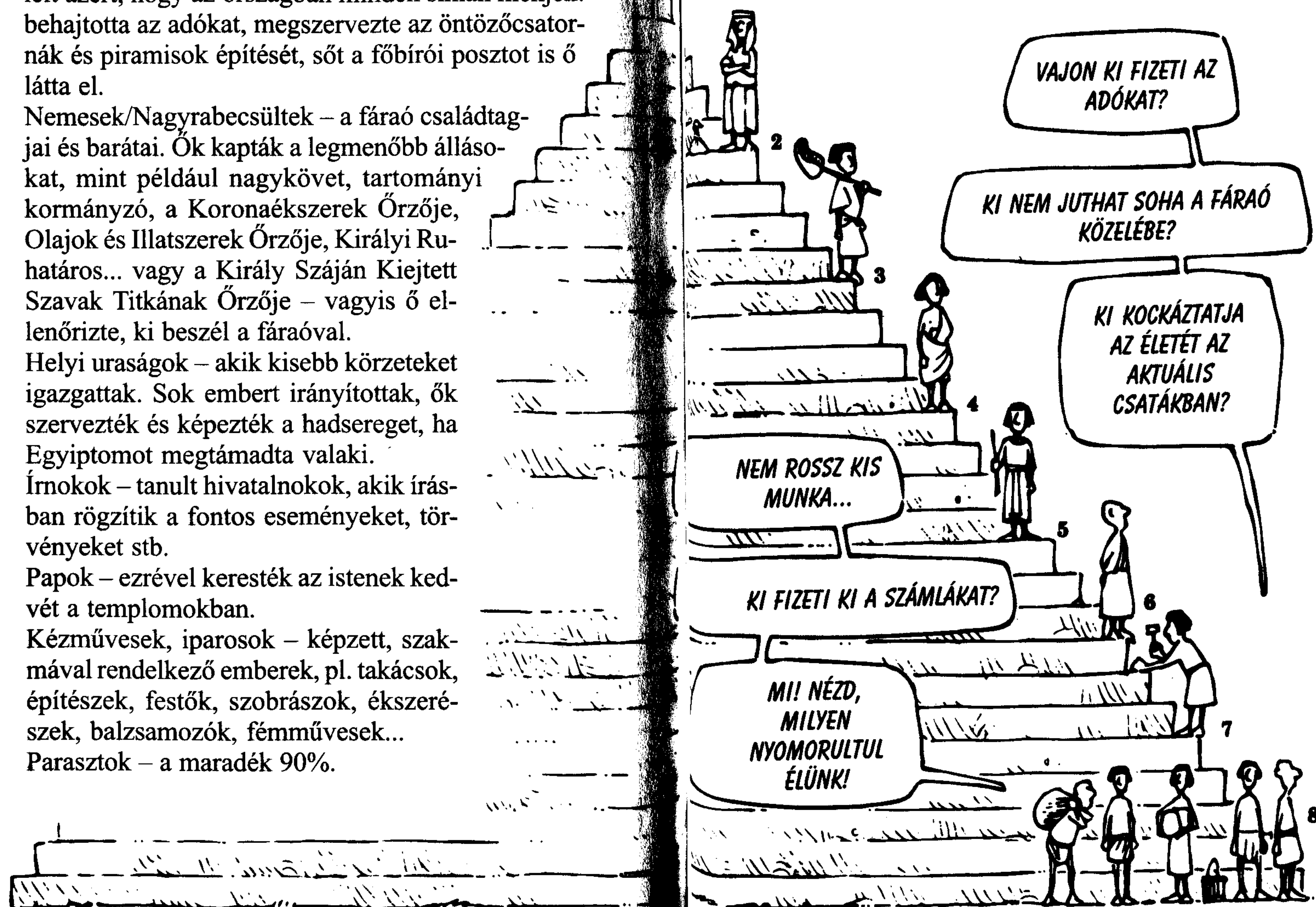

De ki építi a piramisokat? Ki görnyed és izzad? Ki dolgozik látástól vakulásig, hogy aztán egy koszos kis sírgödörben végezze? A parasztok!

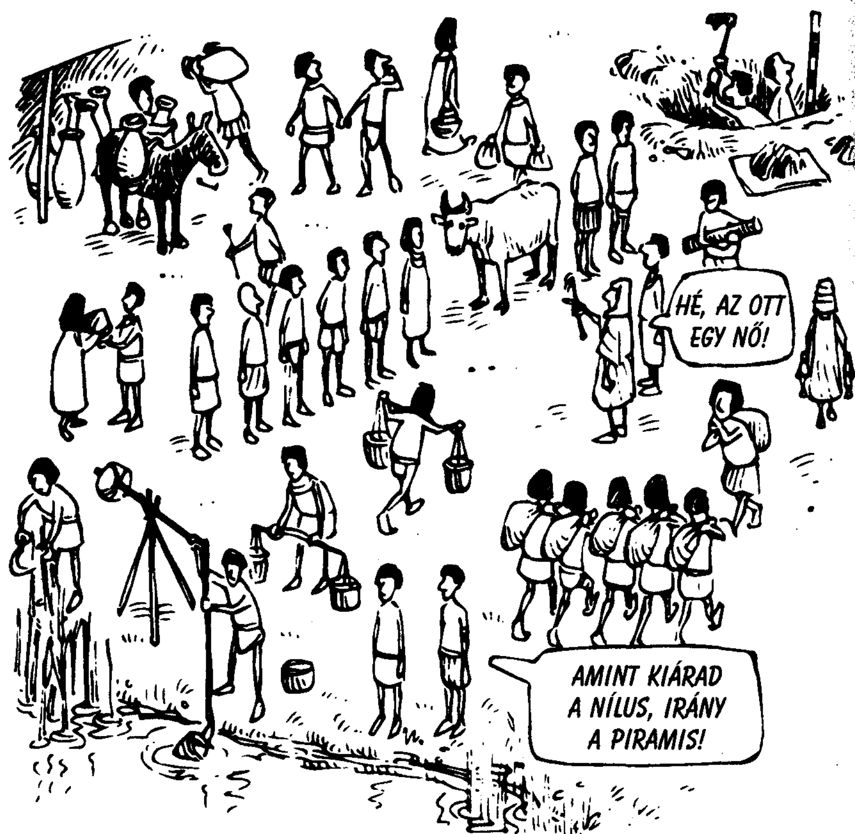
A legszörnyűbb dolog, ami történhetett az emberrel az ókori Egyiptomban, az, ha parasztnak születik, ugyanis ők álltak a társadalmi piramis legalján.

1. Fáraó – király, főpap és isten, valamint a hadsereg parancsnoka.
2. Nagyvezír – a második leghatalmasabb ember. Ő felelt azért, hogy az országban minden simán menjen: behajtotta az adókat, megszervezte az öntözőcsatornák és piramisok építését, sőt a főbírói posztot is ő látta el.
3. Nemesek/Nagyrabecsültek – a fáraó családtagjai és barátai. Ők kapták a legmenőbb állásokat, mint például nagykövet, tartományi kormányzó, a Koronaékszerek Őrzője, Olajok és Illatszerek Őrzője, Királyi Ruhatáros... vagy a Király Száján Kiejtett Szavak Titkának Őrzője – vagyis ő ellenőrizte, ki beszél a fáraóval.
4. Helyi uraságok – akik kisebb körzeteket igazgattak. Sok embert irányítottak, ők szervezték és képezték a hadsereget, ha Egyiptomot megtámadta valaki.
5. Írnokok – tanult hivatalnokok, akik írásban rögzítik a fontos eseményeket, törvényeket stb.
6. Papok – ezrével keresték az istenek kedvét a templomokban.
7. Kézművesek, iparosok – képzett, szakmával rendelkező emberek, pl. takácsok, építészek, festők, szobrászok, ékszerészek, balzsamozók, fémművesek...
8. Parasztok – a maradék 90%.

A parasztok mindennapjai tíz pontban

1. Kevés rabszolga élt Egyiptomban – a parasztoknak azonban olyan keményen kellett dolgozniuk, hogy akár rabszolgának is nevezhetnénk őket.
2. A parasztokat tárgynak tekintették – ha a fáraó földet ajándékozott egy nemesnek, a parasztok is a földdel jártak.
3. A földtulajdonos gazdagságát a földjén élő tehenek és parasztok számával jellemezték.
4. A nőket nem számolták, mivel kevesebbet értek, mint egy marha.

5. A parasztok öt fős brigádokban dolgoztak.
6. A családtagokat mindig más csapatokba osztották be.
7. A Nílus áradása idején, amikor a paraszt nem tudott a földjén dolgozni, kivezényelték a piramisokhoz.
8. Ha egy paraszt nem dolgozott elég keményen, büntetésképpen megkorbácsolták, vagy levágták egy-egy testrészét – például az egyik lábujját.
9. Ha egy sírt próbáltál kirabolni, a levágott testrész – a fejed!
10. Aratás előtt a fáraó adószedője behajtja a fáraó részét. Azért az megnyugtató, hogy a paraszt családja megtarthatja a maradékot!

Élet a földeken

IDE FIGYELJ, NYOMORULT PARASZT, LEVONULT AZ ÁR. NESZE, ÖSSZEÍRTAM A TENNIVALÓIDAT, NEHOGY UNATKOZZ.

1. ÁLLÍTSD HELYRE AZ ÁR ÁLTAL OKOZOTT KÁROKAT
2. TÖRD FEL A TALAJT, SZÁNTSD FEL, MIELŐTT ERŐSEN KEZDENE TŰZNI A NAP
3. VESD EL A MAGOKAT, ÉS TAPOSTASD BE A FÖLDBE ALAPOSAN PL. EGY KECSKENYÁJJAL
4. ÖNTÖZD RENDSZERESEN
5. GYOMLÁLD ALAPOSAN
6. KERGESD EL A MADARAKAT, HOGY NE CSIPEGESSÉK KI A MAGOKAT A FÖLDBŐL
7. ARASD LE A GABONÁT
8. CSÉPELD KI – A CSÉPHADARÓVAL VÁLASZD KÜLÖN A SZEMEKET A DURVÁBB PELYVÁTÓL
9. ROSTÁLD ÁT ÚJRA A TERMÉST – HAJÍTSD A LEVEGŐBE, HOGY A SZÉL KIFÚJJA BELŐLE A FINOMABB PELYVÁT
10. VÁGD LE A BÚZASZÁRAT – ÁLLATOK ETETÉSÉRE, TÉGLAGYÁRTÁSRA, KOSÁRKÉSZÍTÉSRE HASZNÁLHATÓ

MIHEZ KEZDJEK A SZABADIDŐMMEL?

JÓ, HOGY KÉRDED... LEGELTETED A DISZNÓKAT, BIRKÁKAT, LIBÁKAT ÉS KACSÁKAT. ÜLTETSZ NÉHÁNY TŐ SZŐLŐT BORNAK, EGY KIS LENT VÁSZONNAK, MEGŐRÖLÖD A KUKORICÁT...

NEM KELLETT VOLNA MEGKÉRDEZNEM. ALIG VÁROM, HOGY KIÁRADJON A NÍLUS, ÉS VISSZATÉRHESSEK A PIRAMISOKHOZ!

Piramisépítés

Hatvan kilométeren át vonszoltál egy hatalmas kőtömböt, keresztül a forró sivatagon. Csak annyi vized van, amennyit magaddal tudsz vinni. Végre eléred a piramist, helyére cipeled a követ, és beállsz a sorba a fizetésedért, amit kenyérben, vászonban és illatszerekben kapsz meg. Te következel – a főnököd közli, hogy nem fizet. Visszavánszorogsz a barakkodhoz. Fáradt, éhes és dühös vagy. Bent tömeg van, és nincs tiszta víz, sem WC. A terem bűzlik az izzadságtól és az állatoktól, akik szintén a barakkban vannak elszállásolva. Haza szeretnél menni a feleségedhez és a gyerekeidhez, de tudod, hogy nem teheted, mert éhen halnál, mielőtt hazaérnél.

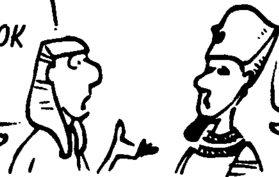
Mit tehetsz?

1. Morogsz még egy kicsit, majd folytatod a munkát.
2. Könyörgő levelet írsz a fáraónak.
3. Sztrájkba kezdesz.

Válasz: 3. számú. A világtörténelem első sztrájkja Egyiptomban zajlott le, éppen a piramisépítkezéseknél. A munkások szépen leültek az árnyékban, és mindaddig megtagadták a munkát, amíg meg nem kapták a járandóságukat. És sikerrel jártak!

Egyiptomi poén

Nem csoda, ha nagy volt az elégedetlenség az Óbirodalomban. Kr. e. 2300 körül kezdett hanyatlani a birodalom, a helyi kiskirályok a fáraó hatalmát fenyegették. Egy korabeli szöveg így ír erről:

> A CSŐCSELÉK ZÚGOLÓDIK, MINDEN VÁROSBÓL JAJSZÓ HALLATSZIK. A JELSZAVUK: LE A NEMESEKKEL! A FÖLDEKEN IS LÉPTEN-NYOMON LÁZADÓKBA BOTLASZ; A SZÁNTÓVETŐ PAJZSSAL A KEZÉBEN INDUL DOLGOZNI.

Csak Kr. e. 2065-ben állt helyre a rend. A parasztok életkörülményei jelentősen megjavultak. Megengedték, hogy a családtagok együtt dolgozhassanak.

Minden család kapott annyi földet, hogy megélhessen belőle, s ez a föld a család tulajdonában maradt, apáról fiúra szállt. A parasztok boldogabban éltek.

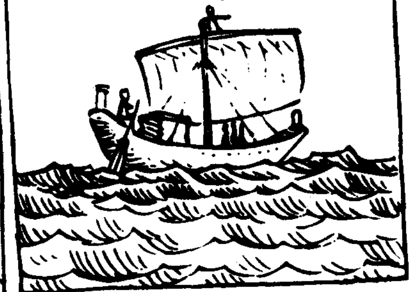

Milyenek az egyiptomi nők?

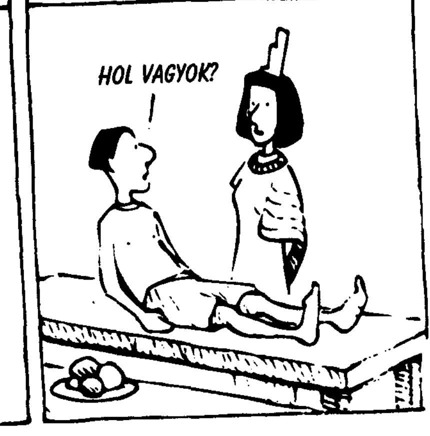
Hogyan legyél tökéletes egyiptomi nő

Az egyiptomiaknak teljesen pontos elképzeléseik voltak arról, hogy milyen is az ideális nő: olyan, mint Ízisz istennő. Vagyis, ha tökéletes akarsz lenni, Íziszhez kell hasonlítanod, aki...

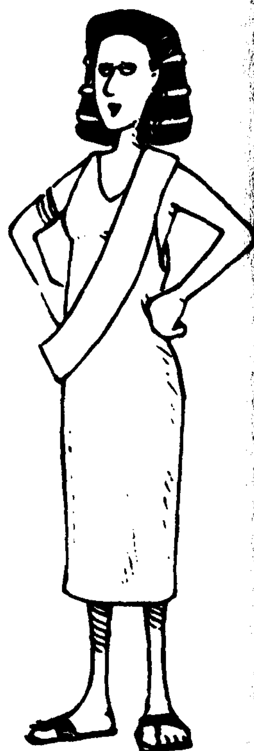

Hogyan legyél majdnem-tökéletes egyiptomi nő

Ha nehéz Ízisz példáját követni, elég, ha majdnem tökéletes vagy, vagyis...

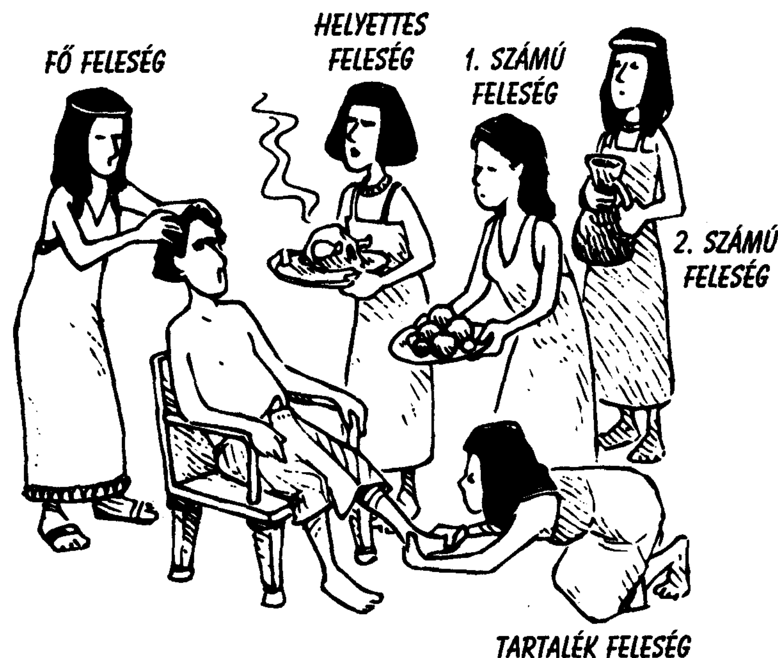
1. 12 éves korodig, amíg férjhez nem mész, otthon maradsz, és engedelmeskedsz a szüleidnek.
2. Férjhez mész a papa és a mama által kiválasztott jelöltköz.
3. Engedelmeskedsz a férjednek.
4. Osztozol a férjeden egy csomó másik feleséggel.
5. Sok gyereket szülsz a férjednek – hat-hét poronty sem ment ritkaságszámba.

Hogyan legyél átlagos egyiptomi nő

Nem sok egyiptomi nő ért el a tökéletesség eme magas fokára. Valójában...

1. A gazdagabb családból származó lányok iskolába járhattak, ahol megtanulhattak olvasni és írni.
2. A lányok gyakrabban házasodtak szerelemből; viszont általános dolog volt összeházasodni valamelyik családtaggal, egy nagybácsival vagy unokatestvérrel.
3. A görög utazó, Hérodotosz szerint az egyiptomi nők egyáltalán nem engedelmeskednek úgy, ahogyan elvárnák tőlük. Szerinte túlságosan függetlenek!

4. Egy egyiptomi férfinak annyi felesége lehetett, amennyit csak akart, de el kellett tudnia tartani mindet. Az első vagy fő feleség egyenragú társa volt férjének, és elsőszülött fia örökölte a vagyont apja halála után.

5. A lányok első gyereküket 12-13 éves korukban szülték. A szülés speciális téglákon térdelve történt, s igen kockázatos volt a fertőzésveszély miatt. Gyakran előfordult, hogy a baba vagy a mama belehalt a szülésbe. A nő csak abban reménykedhetett, hogy Twaret, a szülés istennője távol tartja az ártó szellemeket. Az istennő kétségkívül képes volt erre, lévén egy kegyetlen, borzasztóan ronda terhes víziló!

Hogyan legyél szép egyiptomi nő

Az egyiptomi nők büszkék voltak szépségükre, és sokat adtak a külsejükre. Ha szépségápolási könyvet írtak volna, ezek a tanácsok biztosan szerepeltek volna benne:

1. Fürödj gyakran. A vízbe tegyél nátront – igen, ez az a szer, amivel a múmiákat is konzerválták!

2. Végy masszázst. Ha olyan szerencsés vagy, hogy szolgák állnak rendelkezésedre, egyikük megmasszíroz.
3. Fesd ki a szemedet. Készíts szürkésfekete festéket ólomból és galenából, és húzd ki a szemed mandulaformájúra. Szedd ki a szemöldököd. Az ezüst szemöldökcsipesz a legjobb – ha megengedheted magadnak.
4. Fesd ki az arcodat. Használj vörös vas-oxidból készült pirosítót és rúzst.
5. Fesd ki a körmeidet. Készíts hennából vörös festéket, és kend a körmeidre – festheted vele a tenyeredet és a talpadat is.

ÉLJ EGYIPTOMI MÓDRA

Az egyiptomiak sártéglából épült házakban laktak. Ez egyáltalán nem szörnyű. A sár, iszap ingyen rendelkezésükre állt, s ha a forró nyári nap kiégette, kőkeménnyé vált. A sárból épült házak évszázadokig álltak – akad egyiptomi, aki még ma is ebből az anyagból építkezik. Minél fontosabb személy vagy, annál nagyobb a házad. Az egyiptomiaknak nagyon kevés bútorra volt szükségük, hiszen az idejük legnagyobb részét házon kívül töltötték. Tetszene az egyiptomi életstílus?

1. Az egyiptomiak igen lengén öltözködtek. A gyerekek és a szegények gyakran pucéran jártak. Még szerencse, hogy ilyen kellemesen meleg, száraz ott az éghajlat!
2. Az egyiptomiak kenyeret is ettek. Olyan keményre sütötték, hogy gyakran beletört a foguk! Kr. e. 2000 táján nyíltak az első pékségek Egyiptomban. Ha kíváncsi vagy az ókori kenyér ízére, próbáld ki az alábbi receptet!

KORPÁS LISZTBŐL KÉSZÜLT KENYÉR

HOZZÁVALÓK:
1. 4 CSÉSZE KORPÁS LISZT
2. EGY FÉL TEÁSKANÁL SÓ
3. KÉT CSÉSZE LANGYOS VÍZ.

ELKÉSZÍTÉS:
1. KEVERD ÖSSZE A LISZTET, A VIZET ÉS A SÓT.
2. DAGASZD 5 PERCIG.
3. FORMÁZZ KÖRÖKET VAGY HÁROMSZÖGEKET A TÉSZTÁBÓL.
4. TEDD ŐKET KIZSÍROZOTT TEPSIBE.
5. HAGYD PIHENNI EGY ÉJSZAKÁN ÁT.
6. DÍSZÍTSD A SZÉLEKET AZ UJJAID SEGÍTSÉGÉVEL.
7. SÜSD FÉL ÓRÁIG.
(TEHETSZ HOZZÁ APRÓRA VÁGOTT DATOLYÁT IS, A TÉSZTÁBÓL PEDIG EGYIPTOMI ÁLLATOKAT FORMÁZHATSZ.)

Értékelés (Rakj keresztet a megfelelő kockába):

Tuti ☐ Megjárja ☐ Pocsék ☐

3. Az egyiptomi ételek többek között uborkából, zellerből, salátából, hagymából, fokhagymából, póréhagymából és zsázsából készültek, de sok ember csak kenyéren és hagymán élt. Gyümölcsként dinnyét, fügét, gránátalmát, datolyát fogyasztottak. A szőlőt kizárólag borkészítés céljából termesztették, édesítőszerként mézet használtak. Később megismerték a meggyet, az almát és a körtét. Húsételeiket kecskéből, marhából és libából készítették, a disznót viszont tisztátalannak tartották.
4. Árpasört ittak. Árpához és vízhez kenyeret adtak, majd erjedni hagyták. Ivás előtt leszűrték.
5. Az egyiptomiak készítették a világ első édességét is Kr. e. 1600-ban. A receptek is fennmaradtak kis kőtáblákon. Íme egy, ízelítőül:

DATOLYACUKOR

HOZZÁVALÓK:
1. EGY CSÉSZE DATOLYA
2. EGY TEÁSKANÁL FAHÉJ
3. FÉL TEÁSKANÁL KARDAMOM-MAG
4. FÉL CSÉSZE DARABOLT DIÓ
5. EGY KEVÉS LANGYOS MÉZ
6. ŐRÖLT MANDULA.

ELKÉSZÍTÉS:
1. KEVERD ÖSSZE A DATOLYÁT EGY KIS VÍZZEL, HOGY SŰRŰ MASSZÁT KAPJ. (TURMIXGÉPPEL KÖNNYEBB, VISZONT NEM TÚL EREDETI.)
2. KEVERD BELE A FAHÉJAT ÉS A KARDAMOMOT.
3. GYÚRD ÖSSZE A DIÓDARABOKKAL.
4. FORMÁZD A DATOLYA-DIÓ KEVERÉKET CUKORKA MÉRETŰ GOLYÓKKÁ.
5. LOCSOLD MEG ŐKET MÉZZEL.
6. MÁRTOGASD BE A GOLYÓKAT ŐRÖLT MANDULÁBA.
7. JÓ ÉTVÁGYAT!

6. Az egyiptomiak etiópiai majmokkal szüreteltették le a datolyájukat a fák tetejéről. (Ha véletlenül van a kert végében egy datolyapálmád, esetleg megpróbálkozhatsz tanáraid beidomításával a szüretre...)

7. Az egyiptomiak imádták a varázslatot, a mágiát. Az alábbi varázsigét ítéltük a leghasznosabbnak; megmentheti az életedet! Tehát, ha netán az a szerencsétlenség érne valaha, hogy belepottyansz egy krokodiloktól hemzsegő folyóba, gyorsan daráld le:

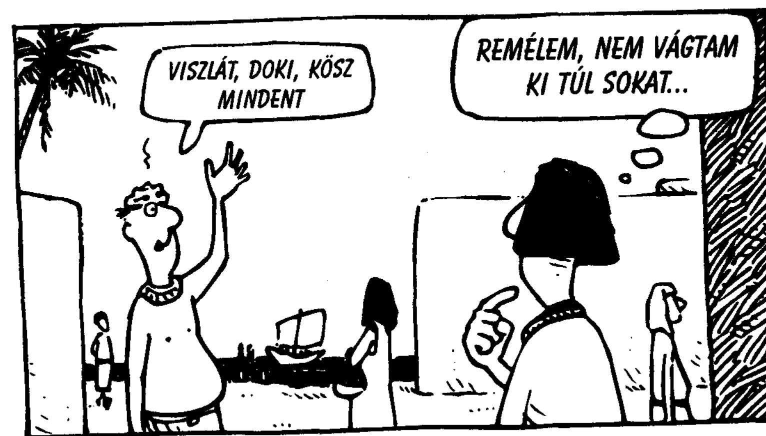

Gyorsan és egyiptomi nyelven kell elhadarni. Garantáltan működik... ha mégsem, természetesen visszakapod a termék árát.

8. Az egyiptomiak rövidre nyírták a hajukat a meleg miatt. A gazdagok azonban különlegesen fontos alkalmakra parókát öltöttek. A paróka tetején egy fehér, illatszerekkel átitatott viaszkúpot viseltek. Idővel, viselet közben a viasz megolvadt, a parfüm elpárolgott... a viasz pedig végigfolyt a parókán!

9. Az egyiptomi orvostudomány ötvözte a józan észt és a mágiát. Egy Khety nevű kormánytisztviselőt megtámadtak, és súlyos fejsérülést szenvedett. Orvosa elaltatta, majd kivette a sérült koponyadarabot, bevarrta a sebet – és Khety életben maradt.

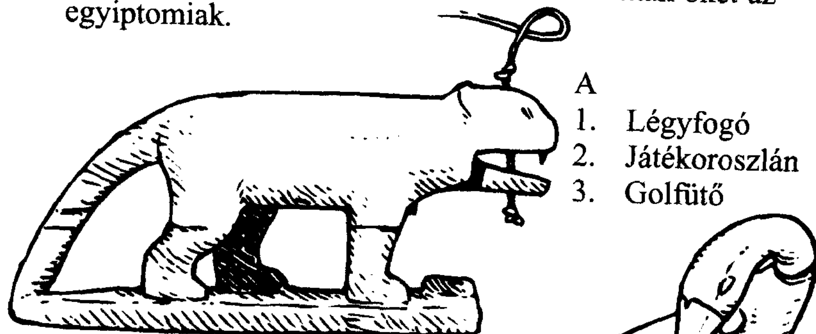
10. Másrészt viszont, a vakság ellenszere a következő: zúzz össze egy disznószemet, keverd össze mézzel, és öntsd a páciens fülébe!

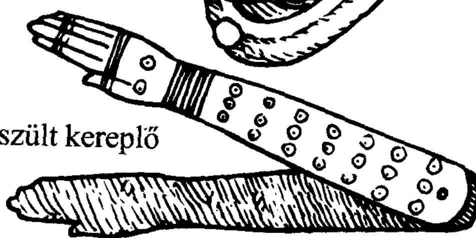
Gyomorfájás esetén a következő varázsigét kell elmormolni az orvosság bevétele közben: „Jöjj, aki leveszed a rontást a gyomromról és a végtagjaimról." Aki megissza ezt, meggyógyul, akár az istenek odafent.

Hát ez meg mi a szösz?

Vess egy pillantást ezekre a rettenetes egyiptomi tárgyakra, és próbáld kitalálni, mire használhatták őket az egyiptomiak.

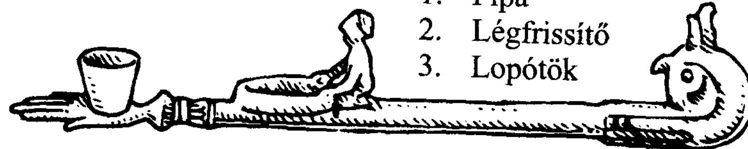
A
1. Légyfogó
2. Játékoroszlán
3. Golfütő

B
1. Varródoboz
2. Csalikacsa (vadászathoz)
3. Arckrémes doboz

C
1. Legyező
2. Légycsapó
3. Csontból készült kereplő

D
1. Pipa
2. Légfrissítő
3. Lopótök

Válaszok:
A2, B3, C1, D2

Hogyan szórakoztak az egyiptomiak?

Mesemondás

Az ókori egyiptomiak is szerették a meséket. Az alábbi mese nagyon hasonlít a mi tündérmeséinkhez:

„Amikor Ramesszid herceg világra jött, a Sors Istennője jelent meg a bölcsőjénél, s ezt jövendölte: „A gyermeket krokodil, kígyó vagy kutya fogja megölni."

Apja, a király mindent megtett, hogy megóvja fiát a veszedelemtől. Felnőtt a herceg, s elindult világot látni. Jártában-keltében hallott egy gyönyörű szíriai hercegnőről, akinek az a férfi nyeri el a kezét, aki fel tud mászni a magas vártoronyba.

Természetesen Ramesszid herceg nyerte el a hercegnőt, feleségül vette, és boldogan élt... amíg meg nem támadta egy kígyó!

Megmenekült, ám egy nap a saját kutyája rontott rá.

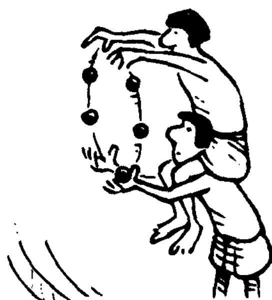

A tengerbe menekült, és most is megúszta!

A nyugalom azonban nem tartott sokáig: hamarosan megtámadta egy krokodil, méghozzá egy igen éhes krokodil! Azonban lehetett vele tárgyalni: ha a herceg elpusztítja legnagyobb ellenségeit, megkegyelmez neki...

Sajnos, az ókori papirusz többi része elveszett, úgyhogy nem ismerjük a történet folytatását. Bocs! Esetleg kitalálhatsz egy befejezést; iránymutatónak annyit, hogy az egyiptomiak szerették a szomorú, ám szerencsésen végződő meséket!

Ez gyerekjáték!

A labdát bőrből készítették és magokkal töltötték meg. Népszerű játék volt a fogócska és a zsonglőrködés. Sokszor egymás nyakába ültek, és úgy zsonglőrködtek. A csiszolt kőből készült búgócsigát az ujjaikkal pörgették. A cél az volt, hogy minél később álljon le egy-egy pörgetés után. Guggoló futóversenyeket is rendeztek; nagyon egyszerű... a kezed azonban nem érhet a térdedhez! A sírokban nagyon szép játéktárgyakat is találtak, például fából faragott állatfigurákat, melyek száját zsinór segítségével nyithatod és csukhatod.

Kecskejáték

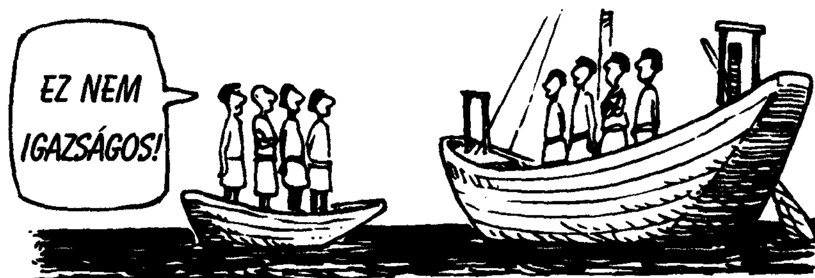
Próbáld ki ezt az egyszerű egyiptomi játékot! Legalább négy emberrel játszható.

1. Két játékos alkotja a „Kecskét".
2. A „Kecske" alkotói leülnek a földre egymással szemben, kinyújtott lábakkal.
3. A többieknek át kell ugraniuk a Kecskét anélkül, hogy az elkapná őket.
4. Ha egy ugrót elkapott a Kecske, az ugró helyet cserél a Kecske egyik tagjával.

Vízi sportok

Lássuk, mennyire tudsz úszni. Alakítsatok két darab három vagy négy fős csapatot, mindkét csapatnak legyen egy hajója. A cél az, hogy állva maradj a fedélzeten, a másik csapat tagjait pedig a vízbe borítsd. Füvön is játszhatjátok, a hajót két palló helyettesítheti.

Vadászat

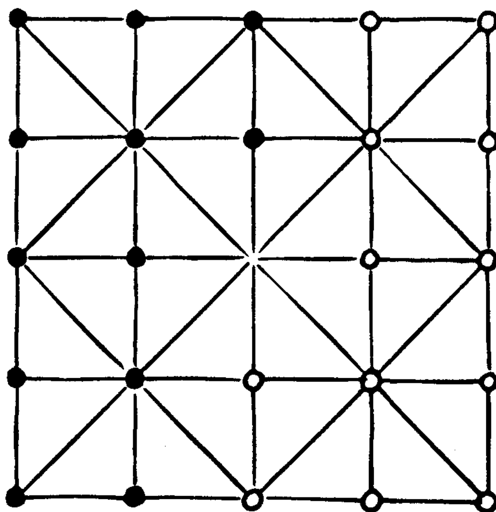
A vízilóvadászat szigonnyal, lándzsával, kötéllel és hálóval – nagyon veszélyes! A vízilónak esetleg kedve szottyan a vadászra vadászni! Meg ne próbáld! (Esetleg találhatnál egy vízilovat az állatkertben, de valószínűleg nem díjaznák, ha megpróbálnád elejteni... és különben sem tudnád bedugni a mikróba.) A madárvadászat sem könnyű dolog: az egyiptomiak házi szárnyasokat használtak csalinak, hogy odacsalogassák a kiszemelt áldozatokat, majd egy bumerángra emlékeztető hajítóbottal próbálták eltalálni.

Próbáljátok meg eltalálni a hajítóbottal a kartonpapírból kivágott madarakat – aki tíz dobásból több találatot ér el, az győz.

Dámajáték

Ez a spanyol játék ókori egyiptomi eredetű, valószínűleg az Északnyugat-Afrikából származó mórok ismertették meg a spanyolokkal. A mórok a középkorban hódították meg Egyiptomot. Kétszer 12 db korongra és egy játékpályára van szükség. Másold ki az alábbi pályát egy kartonpapírra. Ketten játszhatjátok. Helyezd el a korongokat az ábrán látható módon.

Játékszabályok:

1. Csak a középső pont marad üresen.
2. Kockadobással döntsétek el, hogy ki kezd, majd a kezdő játékos egyik korongjával az üres helyre lép.
3. A korongokkal az üres hely(ek)re lehet lépni a vonalak mentén.
4. Úgy szerezheted meg az ellenfél korongját, ha átugrod. Egyszerre több korongot is levehetsz.
5. Az győz, aki az ellenfél összes korongját megszerzi.

Hajmeresztő csillagászat

Időmérés

Az egyiptomi naptár őrülten zseniális. Egyes történészek szerint egyenesen a legnagyobb felfedezésük. A Nap járásából kiszámolták az év hosszát, s ők is 365 napot kaptak eredményül, mint mi.

Az évet három 120 napos évszakra osztották (ld. 92. oldal), s minden évben volt még ezen felül 5 plusz nap. 12 db 30 napos hónap volt egy évben, egy hónap 3 hétből állt, s minden hét 10 napból.

Ókori kutatások

Valamikor Kr. e. 3000 környékén egy csillagász napkelte előtt tanulmányozta az eget. Memphiszben, az egyesült Alsó- és Felső-Egyiptom új fővárosában dolgozott az akadémián. Az áradás évszakának első napja volt.

A keleti horizonton felbukkant a Nap – és ugyanakkor a Sothis csillag is (nálunk Szíriusz). Generációk sora végzett aztán megfigyeléseket, és felfedezték, hogy ez a három esemény – az áradás évszakának kezdete, a Nap és a Sothis felkelése – 1460 évenként fordul elő egyszerre. Brrr!

Ha egy csillagász mondjuk 25 évig aktív, kiszámolhatjuk, hány generáció fürkészte az eget, amíg erre az eredményre jutottak... ne légy lusta, számold csak ki: 1460 osztva 25-tel...hmm...hmmm... na jó, fordítsd meg a könyvet, és megtalálod az eredményt.

Válasz: 58 generáció, és még tíz év valakinek a pályafutásából.

Írj egyiptomi módra 1.

Az egyiptomi írást hieroglifáknak hívják... de nem az egyiptomiak! A szó görög eredetű – a heiros jelentése „szent", a gluphe pedig „vésés, faragás". Az egyiptomi elnevezés jelentése: „istenek szavai".

Egy-egy jel néha egy betűt jelöl, mint a mi ábécénkben, néha pedig egy teljes szót.

A „tinta" általában vörös vagy fekete volt, gyantából készítették tömbösített formában, vagyis nem hasonlított a mi folyékony tintánkhoz. (Ez utóbbi túl gyorsan beszáradna a száraz egyiptomi éghajlaton.)

A „toll" egy vékony ecsethez hasonlított. Egy fapálcikát vagy egy nádszálat addig rágtak, amíg ki nem rojtosodott a vége, mint egy ecset szőre, majd késsel hegyesre vágták. Vízbe mártották, és a tinta-tömbhöz dörzsölték.

A „papírt" papirusznak hívták. Kikaparták a nád puha belsejét, és cikkcakk alakban lefektették. Addig zúzták, törték, amíg egy sima felületet nem kaptak, majd a napon megszárították. A leghosszabb ismert papirusz 125 méteres.

A hieroglifák szándékosan bonyolultak, hogy sokáig tartson elovasni és írni is őket. Azaz, aki írni-olvasni tudott, fontos személyiségnek számított.

A legtöbb egyiptomi fiúból írnokot akart nevelni a papája. Meg kellett tanulniuk az írás és olvasás tudományát, hogy később olyan jó állásokat szerezhessenek, mint például az orvosé vagy a papé. Sok egyiptomi gyerek a szülei foglalkozását folytatta.

Az iskolák általában a templomokban működtek, és papok vezették őket. Az írnok mesterség elsajátítása keserves munkába került. Szigorú fegyelmet tartottak, és a tanárok igen keményen bántak a nebulókkal. Ízelítőül olvasd el ezt a kis szövegtöredéket, melynek az „Intelmek az ifjú írnokhoz" címet adták...

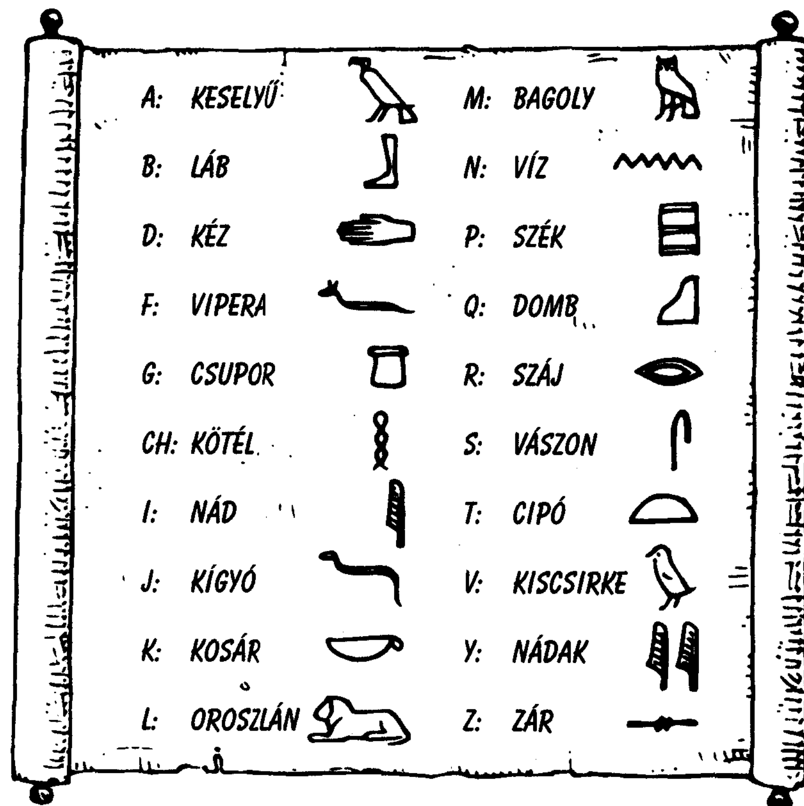

Miután a 6. században az utolsó templomot is bezárták, a hieroglif írás (és olvasása) feledésbe merült. Ezért gondolták azt sokáig, hogy az ókori egyiptomiak olyan zseniálisak voltak, hogy nyelvüket senki más nem képes megtanulni és megérteni.

1799-ben Napóleon hadseregének egy katonája rábukkant a Rosetta kőre, melyre görögül és hieroglifákkal ugyanazt a szöveget vésték. 1822-ben egy fiatal francia tudósnak, Jean-François Champollionnak a görög szövegből kiindulva sikerült megfejtenie a hieroglifákat.

Írj egyiptomi módra 2.

Íme néhány egyiptomi hieroglifa. Próbáld meg lemásolni őket, és meg fogod látni, hogy mennyi ideig tarthatott egy írnoknak megírnia akár csak egy levelet is...

Most pedig kíséreld meg megfejteni ezt az üzenetet! Ha nem megy, akkor add oda a töri tanárodnak!

Hátborzongató egyiptomi matek

Fegyverezd le tanárodat lenyűgöző ismereteiddel az egyiptomi matematikáról. Légy könnyed – csak úgy dobj be egy-két adatot a beszélgetés során.

1. Az egyiptomiak is rájöttek, hogy a matek borzasztóan jó dolog, ezért támogatták papjaik kutatásait.
2. A tanárok nem kínoztak mindenkit ezzel a tudománnyal, szigorúan bizalmasként kezelték. Minden ismeret szájhagyomány útján terjedt – ha leírják, esetleg megkaparintja az ellenség! (Ki a csudának kellene?)
3. Az egyiptomiak elsősorban az építkezések során felmerülő problémák megoldására használták matematikai ismereteiket. Az építészek részletes terveket készítettek, és mindent pontosan kiszámoltak, akárcsak mi (ld. „Hogyan építsünk piramist" c. fejezet, 46. oldal).
4. Ugyanúgy a tízes számrendszert használták, mint mi, csak a nulla nem létezett náluk.
5. A British Museumban látható Rhind-papirusz számos négyszögekkel, körökkel, háromszögekkel kapcsolatos matematikai problémát tárgyal.
6. Az egyiptomiak is ismerték a törteket, de a számláló mindig 1 volt, vagyis a 3/8-ot így írták: 1/8 1/8 1/8.
7. Tanulmányozd az egyiptomi számtáblázatot, majd próbáld meg átírni az alábbi számokat egyiptomira!

14	18	25	30
37	43	56	71
102	175	333	450

8. Próbáld ki a barátaidon az egyiptomi összeadás művészetét, pl.:

IIIII + IIIII∩ = ∩∩

Egyiptomi számtáblázat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I	II	III	IIII	IIIII	IIIIII	IIIIIII	IIIIIIII	IIIIIIIII	∩

11	15	22	39	100	1000	10,000
I∩	IIIII∩	II∩∩	IIIIIIIII∩∩∩	𓍢	𓆼	𓂭

Kápráztató távlatok

És most lássunk néhány egyiptomi számítást. Az egyiptomiak a testrészeiket, általában a karjukat és az ujjaikat használták mérésre.

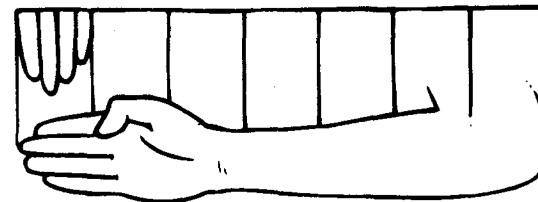
A négy ujj vastagsága felelt meg egy „tenyérnek". Egy kar hossza az ujjhegytől a könyékig volt egy „könyék". Hét tenyért vettek egy könyéknek. Ellenőrizd: mérd fel egy papírra a karod hosszát. Hányszor fér rá a tenyered?

Eltalálták a testarányaidat? Próbálj megmérni néhány dolgot a ház körül – a kutya farkát, a konyha hosszát, amikor valaki éppen főz stb. Ha valaki kérdőre vonna, feleld édesen mosolyogva, hogy iskolai feladatról van szó.

Hasonlítsd össze az eredményeidet egy viszonylag szelíd felnőtt eredményeivel. Akad némi eltérés? Képzeld el, hogy szövetet akarsz venni. Kit érdemes elküldeni vásárolni? A család leghosszabb karú tagját, természetesen.

Nos, maguk az egyiptomiak is szembesültek a problémával, és felismervén azt, bevezették a „királyi könyék" elnevezésű hosszmértéket, amely állandó hosszúságú volt az egész országban, kb. 52,3 cm. Nagyobb távolságokat „zsinórban" (100 könyék) vagy „folyó mértékben" (4000 könyék) mértek.

1 könyék

4 ujj

4 ujj = 1 tenyér

7 tenyér = 1 könyék

EPILÓGUS

Kegyetlen és kemény lehetett Egyiptomban élni. Keveseknek adatott békés élet; még a múmiák sem nyugodhattak a túlvilágon! Bármilyenek voltak is egyébként az egyiptomiak, az biztos, hogy rettentően érdekes és izgalmas dolgokat hagytak az utókorra. 5000 év elteltével még mindig csodájára járunk a piramisoknak. Amikor Tutanhamon sírját megtalálták, az egész 20. századi világ lázba jött. A 20-as, 30-as évek divatos irányzata lett az egyiptomi stílus, mindenki látni akarta a mesés kincseket. Tutanhamon és az ókori egyiptomiak híresebbek lettek haláluk után, mint amilyenek életükben valaha is voltak. Ők megelégedtek az ókori világ azon csücskével, ahol éltek, az utánuk következő nép azonban már jóval ambiciózusabb volt. Az egész ismert világot akarták – meg akarták hódítani a primitív népeket, pl. azokat, akik a Pannóniának nevezett kis országban éltek. Sokkal borzasztóbbak voltak, mint az egyiptomiak. Ők a rómaiak. Ez azonban már egy másik történet...

RRRETTENTŐ TÖRI

A történelem borzalmas dolog!

Az Őrült Egyiptomiak azokról a dolgokról szól, amiről a tanárok mélységesen hallgatnak! Ők soha nem mondják el a teljes igazságot. Azt hiszik, hogy túl fiatal vagy még az olyan hátborzongató dolgokhoz.... mint például, hogy az egyiptomiak hogyan szívták ki múmiáikból az agyukat! Az is előfordul, hogy a tanárok azért nem beszélnek valamiről, mert ők maguk sem tudják pontosan, hogy miről is van szó! Ez a könyvecske mindennel megismertet, amivel a tanárok nem mertek. Rengeteg érdekes dolgot találsz benne:

... vérfagyasztó történeteket, melyekhez képest könnyed esti tévézésnek tűnik, ha derékig egy krokodil torkában ficánkolsz...

... mókákat, amelyek összehasonlíthatatlanul izgalmasabbak, mint egész álló nap csipsszel tömni a szádat...

....olyan tényeket, melyek sokkal viccesebbek, mint a tanárod gyengébbnél gyengébb poénjai, undorítóbbak, mint egy csöves zoknija, vagy szomorúbbak, mint egy háromlábú birka látványa. Remélem, hogy *őrülten* fogod élvezni őket!

RRRETTENTŐ TÖRI

A SOROZAT RÉSZEI:
ŐRÜLT EGYIPTOMIAK
ÜTŐDÖTT GÖRÖGÖK
RETTEGETT RÓMAIAK
VÉRFAGYASZTÓ VIKINGEK
ÁDÁZ AZTÉKOK
NYAVALYÁS KÖZÉPKOR
KEGYETLEN KELTÁK
KŐKEMÉNY KŐKORSZAK

749 Ft

ISBN 963 627 930 6

